

LIBRARY COPYRIGHT NOTICE

www.huc.edu/libraries

Regulated Warning

See Code of Federal Regulations, Title 37, Volume 1, Section 201.14:

The copyright law of the United States (title 17, United States Code) governs the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specific conditions is that the photocopy or reproduction is not to be “used for any purpose other than private study, scholarship, or research.” If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of “fair use,” that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copying order if, in its judgment, fulfillment of the order would involve violation of copyright law.

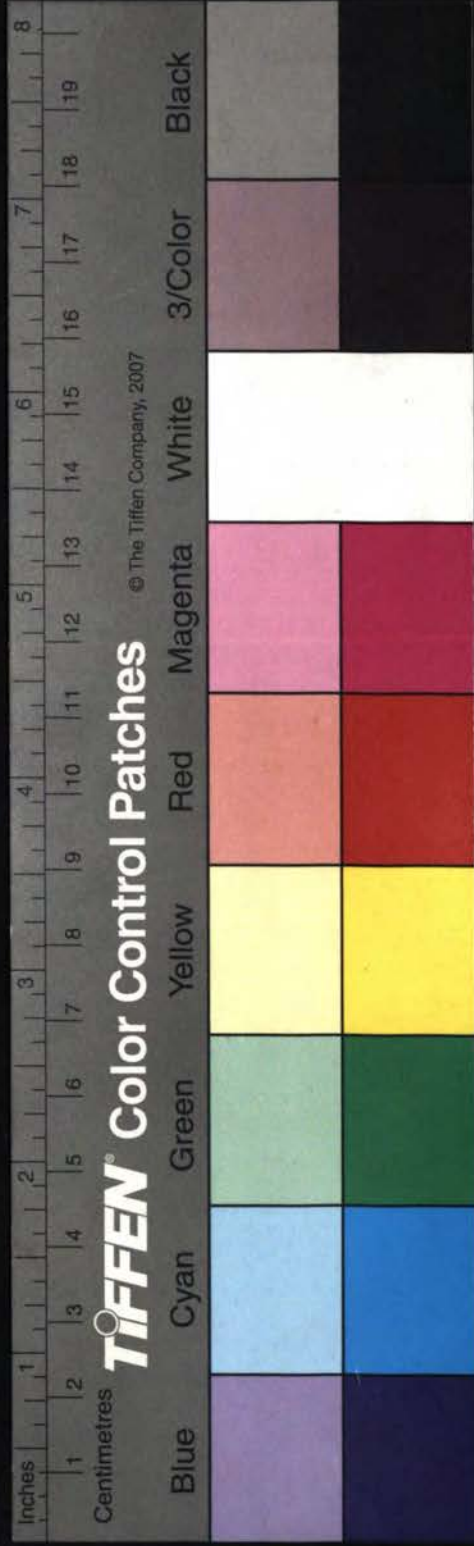
חברת כ.

הירדן

Hebrew Union College
Jewish Institute of Religion
Library

סאניל אד היסן

משה קליינמאן

ברי או שמא.

אתם אומרים: ברי לנו, שכך היא המדה, כך צריך להיות
ובכך היינו צריכים לעשות? — — —

מאשרים!... לי אין עדין הדבר ברי כל עקר. פקפוקים
וספקות מנקרים את מחי; מחשבה באה ועוקרת את המחשבה
שלפניה; רעיון בא ומחייב את הרעיון שלפניו...

אתם כבר באתם לידי החלטה נמורה, ואת החלטתכם
הנכם מציעים לפני העם בתור פסק הלכה. בתור דין נגמר, שאין
לפקפק עוד באמתתו. ועל יסוד אותו הדין אתם דורשים מן
העם במסניע, שיחנהג ה ל כ ה ל מ ע ש ה. — בודאי אני מתקנא
בכם קנאה גדולה; אני עדיין מחפש את האמת והנכוחה. אני
קורא לחכמים, כי יאירו את לבי ויופיעו על מחשבותי, בכדי
להוציא דין אמת לאמתו.

יודע אני, מיניש אני במעמקי לבי, את האחריות הנדולה
שמטלת עלי משרתי, משרת חוזה וצופה לעם הזה; מכיר אני
וחש בכל נדנודי נשמתו את עוצם החשא והעונינו. בזה ובבא,
של מורה-שקר, של משעה את הרבים, של מנלה פנים שלא
כהלכה ואפילו אם הנחו רק שוננו, ובפני את החשא של נביא-
שקר לעם עני ומדומא. — את כל אלה אני חש ובבואי לפסוק
ה ל ב ה, תאחזני רעדה עמוקה; יראת ההוראה תקפצני!

פי השאלה, העומדת על הפרק הנה לא מן השאלות
הרגילות, שכל מורה-הוראה בינוני, ובפרט מי שהוקין והתרגל
בהוראה, יכול לפתור אותן במעטות הלב ובתחישנות חרעת;
גשאלות הרעילות יכול הוא המורה להורות עפי רוח בינהו

היכרתי

מוקדש לספרות, למדע ולעניני החיים.

יצא בדיוק בכל חודש

בתוספת שלש חזרות כפולות לשלש חללים.

בעזרת טובי כחות ספרותינה

ע"י

אלקטור רוקה, יצחק פרנהוף, אברהם לבנסארט.

תוכן חוברת ב': ברי או שמא 1—8, משיח (שיר) 9—11, שעה
אתה ברהוב 12—19, מסופים מאי 19—33, סדרים 34—35,
פרק בספר 36—39, מן היקר 39—44, מסופים מאי 45—47,
שמות וכתיים בחלמיה 48—59, אפיוסמן 60, הלחול 61—69,
קשים 70—71, מודעת.

מחיר החוברת 50 הילר

לחותמים: לשנה K. — 6, להצי שנה K. — 3.

הכתבה לרדאקציה ואדמיניסטרציה:

"HAJARDEN" Stanislaw, Ringplatz.

לכוב תרס"ו

ברסלם א. סאלאש.

Verantwortlicher Redactnur A. Lebensart.

58755

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

ועפ"י דעתו וידועותיו שקנה, ואם יתקשה לפעמים הרי יש לו דרך בטוחה — לנסות לחימרא, במקום שאין הפסד מרובה; מה בכך אם יפסיד אדם מישראל איוו פרוטות, ובלבד שלא יצטרך לתת דיה אפילו בעד עברה קלה, מושב שישכול בן-אדם הפסד מועט, ישלה את נפשו ממוכה מועטה, ובלבד שלא ישל חלילה אפילו בחשש אסור ר"ל.

אבל השאלה, שאנו עומדים בה כיום, היא, ראשית, הישנה לחלוטין, לא היה כמותה ואף לא דוגמתה, ונוגעת היא לא לבר בהפסד מרובה של כלל-ישראל, כיא מבילה היא בקרבה החיבה גדולה של כל העתיד שלנו ואלו היו נכשלנו בהוראה, אלו לא דגנו דין אמת לאמתו, אפשר שנשב להעם כלו בכיה לדורות...

ומצד שני הגה העם כלו עומד לפנינו כסמן השאלה גדול וגורא; הוא הוכה בתמהון ונכהל מרוב המעשים ועצמים, שבאו כיכ תכופים, כיכ פתאומיים וכ"כ בבת-אחת, יותר מכל הימים פוער העם עתה את פיו אלינו ומחכה באל מלקוש למשפטנו; העם כלו נהפך לאון קשבת גדולה ובהודעות חולנית הגהו מקשים לכל הגה, לכל מלה חיה היוצאת מבית מדרשנו.

מאתנו הוא מחכה פתרון להשאלות המטרידות אותו, המעסיקות את מחו והמועזות את נשמתו, ואולם אנו בעצמנו נרעשים ונבהלים מעצמת המעשים, מתכופותם, מפתאומיותם, ומהצטברותם לא פחות מיתר העם כלו.

ובאים בני אדם מתוך החברותא שלנו ואומרים: ברי לנו כך וכך, עשו כך וכך, דרשו, תבעו, לכו שלובי-ורוע או התבדלו ולכו את דרככם המיוחדת — מה מאושרים הם בני אדם אלו אם באמת כבר באו לירי הסכמה עם כליותיהם, אם בטוחים הם, שלא יבואו אחיב אותם הכליות ולא ייסרו אותם קשה על עצה נמהרה על משפטים כוזבים ועל שגת תלמוד, שהעלתה זרן!...

השאלה העומדת לפנינו היא: איך נתיחס לאותו העולם החצוני המקיף אותנו, לריב הלאומים שבו, לסכסוכי המפלגות ולהפרובלמות המדיניות המתרגשות עלינו?

מה עלינו לעשות בנוגע לכל אותן הריבות והסכסוכים, הנוגעים בהכרח גם אל עצמנו ובשרנו והעלולים לחרש ולשנות בריב או כמעט את סדר החיים המדיניים של כל הסביבה וממילא גם את סדרי חיינו אנו?

האם נביש על עצמנו כעל תושבים אורחים, שכל הנוגע לאיחיה הארץ נוגע גם אליהם ולכן עלינו לקפץ לתוך מערכות הלוחמים ולקחת חלק בכל המעשים, חלק אקטיבי וממש, או אולי טוב נעשה אם נעמוד מן הצד ונתן להמעשים להעשות בלתי השתתפותנו? האם הגנו, אנהנו היהודים, אזהרים קבועים בא-צות גלותנו, פטרושים ממש והאריצות ארצותינו הן, או הגנו רק שכינים ארעיים, הדורשים אמנם את שובת העיר שגלו לתוכה, אבל אין היא עצם מעצמם ובשר מבשרם? בקציה: האם אנו אוטוכטונים מה בארץ עם זכויות וחובות של אוטוכטונים או רק זרים הגנו מה?

מנסה אני לחטט בנפשי הפרטית, ברי לעמוד על יחוסים להעולם החצוני, שיש לי עמו קרובה במקום וברוח: אומרים עלי, שהגנו בן הארץ הגדולה, בן ארץ רוסיא, קוראים לי בקצור: רוס'י ואין אני מוצא בזה שום זרות, שהרי תעורת מסעי מעודה עלי שכן היא.

תעודת המסע אצל איש רוס'י היא אמנם חלק מעצמותו, חתיכה גדולה של היותו וישותו המציאותית, אבל כיו הייתי מיניש בעוד היותי שם, כנבול; אבל מכיוון שעברתי את הגבול נפסלה צורת אותה התעודה גם כה שגתי, בסלה ערכה גם בעיני ואין עוד בין היותי ובינה שום קשר וחבור; היותי כמו נשתחררה ממלבוש דחוק שהעיק עליה, אבל לא סבלה עייו שום שנוי עצמי; נשארתי מה שהייתי ורק חש אני ביי שלבשתי מלבוש אחי, פחות דחיק, יותר לפי מדתי ובלתי מעיק כלל.

נמצא אפוא שקשורי עם תעודת המסע היה מתחלה רק מלאכותי, רק פיו ההרגל וההסכמה אבל לא קשר טבעי ועצמי, ומכיוון שהדבר כך, הרי עדות אותה התעודה, שלפיה מכנים אותי כל יודעי בשם, רוס'י היתה עדות שקר מתהלתה; באמת אינני רוס'י כלל ולא הייתי מעולם, אבל הגני מה שהגני

אלא שבמקרה נמצא בכיסי תעודת מסע רוסית ואני משתמש בה לפעמים. מפני שבעולם השפל הזה אין אדם בלי איתה התעודה נחשב לכלום, ומפני שאבות אבותי נרשמו בזמן מן הזמנים בספר הנולדים הרוסים.

מלבד תעודת המסע יש לי אמנם עוד סמנים גלויים ונעלמים של שייכות לאיזה צבור, אבל אלו אינם מכילים בקרבם שום דבר, אשר יעיד על השייכות לצבור הרוסי. עולמה של רוסיה נמצא לגמרי מחוץ לעולמי אני; שאונו והמונו של אותו העולם מגיע לאוני כענין זר בתכלית הזרות. נכרי בתכלית הנכריות, ומעורר הוא אותי, מזעזע הוא את עצמי רק כל כמה שהוא נוגע לעצמי ובשרי או לעצמם ובשרם של קרובי, אשר גם הם בתוקף המקרה עמוסים בתעודה דומה לשלי ועדין המה תלויים בכל מציאותם באותה התעודה.

וכשאני מוסיף לנתח הלאה את רגשותי וחשתי, אז אני מוצא כי גם נענועי עד רוסיה וארצה, נענועים התוקפים אותי לפעמים ומסבכים לי לילות עמל לפעמים — בעצם אין להם שום שייכות אל רוסיה וארצה עצמה. לפני חוץ רוחי עומדת לא רוסיה כ"א כנסת ישראל אשר ברוסיה. לא ארץ רוסיה, כי א"י בית אבי וחרצ מולדתי. כל שמתוין לזה נשאר לי זר ונכרי ואינו מזעזע אפילו מיתר אחד בלבי.

כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמד על עצמי בלבד יצא, אלא ללמד על הכלל כלי יצא.

כנסת ישראל של עכשיו היא, למרות כל מנרעותיה, למרות כל צרותיה, מכותיה ומכאוביה, עצם קולטורי ומדיני נבדל וכמו שיש לה עבר מיוחד לה לעצמה, עתיד מיוחד לה לעצמה, כן יש לה בלי שום ספק גם הנה מיוחד לה לעצמה.

ואין אותו הדבר יכול להתבנס, ובפ"ט להתבסל, בתוך ההנה של עם אחר, המקיף וכולל איתנו לפי המדה השוררת, אינו יכול להתמוג מג' חיימי ואפילו לא להתערב עירוב מבני עם הדור של אותו הצבור הגדול, אשר אנו יושבים בקרבו במקרה. עולם משותף יש לנו עם כל יהודי מאיזה ארץ שתהיה ומאיזה מפלגה שתהיה, אבל אין לנו שום שתוף בעולם המקיף

אותנו. היהדות היא אינטרנציונלית — זוהי האמת האחת והיחידה הנמצאת בתורת האנטישמיים, ועל האמת הזאת עלינו להודות, כל עוד אין את נפשנו לנוס אל השקר ואל הצביעות המדינית.

והשאלה היא: מה עלינו לתבוע, איך עלינו לחתום, איזה מקום עלינו לתפוש בתוך המצב המתהווה?

המושכל הראשון אומר: מכיון שאנו עצמם נבדל, דכן עלינו גם לתפוש מקום נבדל, להתחם אל האחרים ביחס החלק לחלק אחר, ביחס הפרט לאיזה פרט אחר, ולתבוע את שלנו בייחוד.

זהו המושכל הראשון היוצא מתוך ההגיון וסדר המחשבה בהשען על ההווה המובדלת שלנו, לפי שתארתיה למעלה; זה ניכר המשפט המתאים להרגשותי ולחפצי, לכל חושי בי, אבל אחרי רוב העיון וההתעמקות נולדים בי ספקות ופקפוקים למכביר.

קודם כל, איך אהמים את תביעותי, ואפילו המובדלות לגמרי, לאותה ההכרה, שגם היא ממלאת את כל נפשי, כי אין עברי ואין עתידותי קשורות עם הדור כל עקר? אמנם מצייר אני לעצמי, כי אשב פה בנסק עכור זה עוד ימים רבים, רבים, אבל סוף כל סוף לא ארצי היא ולא ביתי הוא, אולי גם לא אספיק אני וגם לא בני אחי לשוב לארצי ומולדתי, אבל כך בני בודאי שישבו, וגם אני ובני אחי נהיה תמיד מוכנים לדרך, תמיד נושאים את הצרור על שכמנו כאורה נמה ללין ומתכונן להמשיך את דרכו הלאה.

שנים שלשה דורות בחיי עם, מה המה לעומת ההיסטוריה הגדולה והארוכה? ממש כמו שנים שלשה חדשים בחיי האדם, אם לא עוד פחות מזה, ואם שכר לו אדם דירה בבית איש זר לשנים שלשה חדשים, היש לו זכות לבוא במשפט עם בעל הבית, להעמיד לפניו תביעות היוצאות מנבולי זכויותיו בחורש כן לעת קצרה ומשכס שכר דירה? וגור פחות מזה יש לו רשות להכניס ראשו במחלוקת שנוגדת בין שני מערערים על דבר זכות הקנין של הבית ולהכריע בכוח לשוכת אחר מן הצדדים.

ובנידון דירן הלא עקר המהומה באה לרגלי הסכסוך, שקם בין שני צדדים, שזה אומר כלה שלי ובא הלו ומערער:

מעקרא דינא פירא, מתחלה סבבתי בכחש ובמרמה ודרך החזקה היא שהעילה לה להוציא את ירושתי מידי ולפרוש עליה שליטתך אתה לבדך, והנה באים השכנים, שאין להם אליבא דכלא עדמא, על אותו הרכוש שום זכות קנינית, לא עמלו בו ולא ירשו אותו מאבותיהם, ואעפ"י שגרים בבית זה ימים ושנים לא חדלו בכל אותה העת מלחלום את בנין ביתם הם ולקוות את יום שובם אליו, ונתוספים גם הם על אחד הצדדים להכריע בכחם את הכף!

איזה זכות מוסרית יש לנו על זה?

ולו גם יהיה בדברי מאן דאמר, כי רק לאחר מאה שנה יהיה ביתנו בנוי ומשוכלל, האם מאה שנים מספר רב הוא בחיי עם, האם יש למספר זה גודל ניכר לגבי ההיסטוריה? ואיכבה באים לנו בכח אותו המעש, שעלינו לשבת פה עוד כמאה שנים ומעמידים תביעות היוצאות מנכול זכותיו וצרכיו הצודקים של שכני, ולא עוד אלא שאנו רוצים עוד להתערב בריב לא לנו ולהכריע בין הצדדים?

אבל אמת הרבה, שהגנו שכנים ישרים מאד; משלמים שכר הדירה ביד רחבה וכלי עובדים למועד המותנא; הגנו ניכר שכנים טובים, כי שומרים אנו על הכית שלא יהרס, מחזקים בו כל ברק וכמה פעמים נשפכו דמינו בעמדתנו יחד עם בעלי הכית, להגן על הרכוש מהתנפלות גולנים, אבל האם זה כבר מספיק כשביל לצרף אותנו אל הקנין?

אמת היא גם זאת, שלמרות כל מעלותינו הטובות, התנהג עמנו בעל הבית שלא כשורה, ונס את זכותינו השכניות שלל מאתנו עת רבה; את שכר הדירה היה מעלה יום יום בלי הפצנו ורק על דעת עצמו לבד, ואולם את זכות דירתנו היה מוריד יום יום ניכר למרות רוחנו ורק על דעת עצמו לבד; היה מוציא בכל יום גזרות מעיקות חרשות; פה לא תשוב, שם לא תתהלך, באותה פנה לא תשתמש ואפילו אל חיינו בחדרים פנימה היה חודר ומחזה לנו דעות איך לחיות ולהתנהג בחיי המשפחה, איך להגן את הבנים ואיך לעבוד את האלהים; ידיו הנסות נועזו פעמים הרבה לחדור אפילו אל מקום קדשי הקדשים בחיי הכית ולהפוך את כל קרבינו מנעל נפש.

כל זה אמת, ובודאי זה כבר חיינו צרובים לקום כנגד עוות כזאת ולמחות בכל חוקה, וכבר אמר לסל, שלא היתה שם התקוממות יותר טובה ע"ת בעולם, מאשר לו התקוממו היהודים כנגד העול והרשע הנעשה להם בארצות מנווהם, אבל מה כל זה ענין לאותו הסכסוך, שבין בעלי הבית עצמם ומה ענין לנו להתערב באותו הריב ולהכריע בין הצדדים?

ואולם מצד אחר חשים אנו במציאות ריאלית אחרת האומרת: יש ויש לכם גם זכות גם צורך להשתתף שתוף משותף בעניני הארץ שאתם יושבים בה; זכות, מפני שאתם נושאים בעול יחד עם כל התושבים, — צורך, מפני שההנהגה שלכם סוף סוף פה הוא, וגם שנים שלשה דורות אי אפשר לחיות בשלילת זכויות ואי-משפט, במצוק ומחסור בחיים הלאומיים, יותר מזה, תעודתנו הלאומית בעתיד דורשת במפניע שנשמור על קיומנו הלאומי בהוה, וקיומנו הלאומי בהוה תלוי במדת הזכויות האזרחיות והלאומיות שנרכשו לנו, וזכויות, איזו שתהיינה נרכשות, ע"י מלחמה והשתתפות במלחמה עם אחרים, שיש להם תועלת גם הם במלחמה זו.

ובכן עומד אני לפני דילמה קשה: מצד אחד ההוה דורש ממני במפניע, שאתערב בעניני המפלגות והלאומים הנלחמים ובעזרת האחד או השני להניע לידי שכלול מצבי, בעוד שמצד שני מכני לבי לאמר: אתה שאינך רואה פה את עתידו, אתה, שהגך מרגיש את עצמך כאורה נסתה ללון, איזה זכות מוסרית יש לך לדחוק רגלי זרים?

וגלחמים בי שני איתנים: רגש המוסר המוחלט, ההפשי מכל פניות וכלתי משוחד מכל תועלת עצמית, עם רגש שמירת הקיום, אותו הרגש המבעי שבנפש כל חי, שאינו מתחשב עם שום פלסופיות ועם שום תורות מוסר, כי רק האוטו-ליטרסמוס, רק התועלת הממשית לנגד עיניו.

ומתאבקים בקרבי שני מצוקי התבל: האיתוקה והאיגואליזמוס, זה מושכני לכאן וזה לצד אחר, האחד גוזר עלי להלחם ביצור חי, השואף לחיים, והשני מייסרני קשה בעד השאיפה

הזאת ומזכיר לי בכל רגע את עוני לאמר : נר ולא תושב אתה בארץ, שב דומם על מקומך וחלום את חלום עתידותיך !...

ואתם, היודעים לפסוק הלכה בכל דבר, אשר כל רו לא אנים לכם ואין כל ספק מבלבל אתכם, בואו נא ופתרו לי את שאלתי המעיקה, כי נפשי מתעטפת במצוקותיה ; ורא אנכי לפסוק הלכה מן אכשל בהוראתי ואשעה את הרבים !...

משיח

אם ישך משיח שם בך קצו
הופיעה !

הגיע הרגע, בלנו זאת חשים.
השתמש ברגע ועורר נא למטה
השתמש באתערותא דלעילא ותתא
ושחרר דור הגון וחשוב.
והיה בהתעכבך ולא תזכרו בנריות.
תחשוב, תעין ולא תחליט בפניות.
ועבר הרגע ולא תשתמש בו עתה.
מי יודע מתי עוד ישוב. . .

אם ישך משיח שם בך קצו
הופיעה !

וראה לפניך שם על ברכים בורעים.
שחים ומצפים ואחריה קוראים.
מחכים על המציא, עד משיח האומה
שיתן צו לבורעים, תנוקפו ! קדימה
ועמדו השחים והתגודדו לחיל
ועלו קרשת...

יתעוררו מלאכי רחמים ולדי שמים
יעזרו גם הקה בנתוק נחשמים
וקרעו לשנים

השתמש ברנע ועור נא למטה...
ועבר הרנע ולא תשתמש בו עתה
מי יודע מתי עוד ישוב...

א. לננסארט.

הופיעה! שואף עם נקנע נדכה, שחוח
לד מלאה בם.
ופונה העם למשיחי אליה, לתנשמות ליל
שאין להם לא עוז, לא פעם, לא לב לא מח
ולא נפש מרגשת...

בא נא! התנלה נא! קרב נא במקו
טרים עמממה הנחלת ודכה הנזן...

ואם אסיר אתה בויקים למרובה העליינה
נתקם!

ואם ברזל בויקים וכפוקים הם שמונה
קרעם!

קרע נא! קרע! בשארית הבח
ופקח נא קח...

אל תחוס על בשרך, אל תחוס על דמך
בח דם ומח, זו גם מעמך.

התחוק! התאמץ! קשקש בשקשלאוח
וידעו בם אבאות...

הטלטל כל המרובה, יתעוררו כל הנדמים
קוצו כל הצדיקים הנחנים מזיו השכינה
יעורר עמך קנה.

שתף כל האנחות, הצעקות והדמעות
של עמך ישראל הנתון בצרה
בארץ הדמים.

לזעקה איומה ומרה...

השתוללים מזה ומה ואלה יושבים זוגות זוגות על הספלים שבצדי הרחוב.

ורק אני לבדי היחיד.

ואני פונה לכאן ולכאן להסתכל בכל הפרצופים, בכל החיוניות, הקסמים, המכהיקים, והמבריקים. והתילעה שבי המנקית והמכרסמת במוחי, חודרת לתוך תיכו שבכל חיוני, לתוך הנשמה שבכל מראה. אני מנתה מברר, מלבן כל תמינה, ואחרי הנתיחה החקירה והדרישה אני בא לכלל החלטה כי כל התמונות שאנו רואים, יפות הן אך בחצונותן וממאית ומוזהמות ומתלעות ומכוערות ומטונות ואמללות בפנימותן. אין אני מוציא איזה נון בהיר באמת, אין אני שומע איזה שיר חיים אמיתי...

האם משקפי שעל עיני הם ממין זכוכית שחורה כזאת שאין יכולים לחוות על ידם רק מחוות שחורים ומלוכלכים או באמת כל העולם כלו שריו בצעי סמיה, צער מנקר ודוקר וכל אחד מתאמץ להסתירו בשביל שלא ישמחו אחרים על אדה, לכן נסתר מעין כל אדם — אבל לא מעיני אני?!

מי יודע?!

כשאני לעצמי אני מבין איך יכולים להתחפש כיכ, לכבוש מסירות נפש תחת מסווה של פנים שוחקת, אני לכהים אני יכול, אדרבה איזה כח פנימי דוחף אותי להודיע צערי לרבים, וגם צערם של הרבים מוכרח אני לקלוט בי, כמו היתה לי איזו שייכות עמם, אני מצרף חידושים חרוזים איומים איומים לקנה אחת איומה, קנת החיים, אני מדבק חיליות חוליות של צרות, אחת לאחת ותתהיה שלשלת אחת גדולה ואני מראה את השלשלת לבאי עולם:

ראו במה אתם נאשרים ואיך אתם חיים! לאיזה תכלית? כשביל איזה מצרה אתם סובלים? נסו לנתך אותה השלשלת, להתיר את דקשר ולהתנער! ...

האם לא כן? מה? ...

רוצה אני לשמוע דעתכם לאחר אשר תשמעו ספורי לרגל סקירותי שעה אחת ברחוב...

בדול מחסיר הנפוח — מהמון עוברים ושבים, יושב לו על ספסל בצרי הרחוב, עלם אחד בזרועות עלמה, לא ארבה

שעה אחת ברחוב.

(רשמי בעל מיה שחורה)

נספר לדפוס ע"י

יצחק פערנהוף.

אי אפשר לי להשאיר בחדרי ולהיות עמדי. הברידות מנתחה באיזמל חד את רמיה אכזרי ושסיה נדי...

אברה לרחוב. ולרחוב דוקא, לא לשדה ולא ליער, כי שמה תלוני הברידות ומראה יותר נורא ואיום מאשר הוא בחדרי.

בחדרי היא שחורה, וכל אשר בה שחור שחור... אבל צורתה קטנה ופעוזה... ובשדה אמנם ירוקה היא, חום של חן פנימי מתיה עליה אבל תתגדל, תתרחב ותתפשט שם לחמונה ענקית בעלת זרועות ארוכות פשוטות, חומות ומפתחות... ומסתפינא שלא תמשכני ותעלני על איזה עין... ושם למעלה על העין, תדבר על לבי, תקשני, תצוני לקשש צוארי ברביד דק, של משי או של פשתן אין כל נפקא מינה, ומבקשה לבקשה גם לעשות קשר ועניבה על איזה ענף ירוק, רענן או יבש, ניכ אין כל נפקא מינה. ולסתור ברנע אחד את התירה כלה של בעיכ אתה חי...

ומפאת כי הרעיון הזה, היינו רעיון הסתירה, טרם נתבשל אצלי כל צרכו, כדי שיוכל לצאת מחוג הגיון והשערה עיונית לחוג המעשה... לכן אין אני יוצא לא להיש לא לניא, לכן אני יוצא למייל ברחוב, והברידות תשמע ממני לשעה קלה, ואני פנוי להרגיש ולמשש את דופק העירה...

יום סיון נהדר, מפיץ זיו ונהורא מעליא, הרחוב מלא טילים וטילות, באורים ובתולות, אלה הולכים ונעלמים בשדרות העצים

מה מאשר הוא. מה משכר הוא. שכה מכתך השחורה. כלך מאדיבות נפשית...

הוי. אבל התולעה התולעה...

התולעה מנקרת ומכרסמת במוחי. היא חודרת לתוך תוכי של כל חיוני. לתוך נשמת המראה...

ואני רואה שהנער של חוג הראשון שלנו הציץ בהריבה העוברת לפניו. וקסמיה מעוקים ומבלבלים אתי. איש נוראה הצותה בו והאש יוצאה דרך בבותיו הוא מציץ ומציץ ושכור הוא ממראה עיניו. איזה כח טמיר מושך אותו אחרי צלה... הוא מרפה זרועותיו מזרועות מועדות. אהובתו לפני רגע. והיא מתבוננת זאת ויושבת כעל נחלים בוערות. פניה מתחילים להתחורר עיניה מתחילות להיות עיני זכוכות. טפות טפות של זעה קרה מפשפופית על מצחה. על לחייה. וטפה של רעיון נורא מפעפעה בלבה. מרעילה את דמה. היא חושבת: מה יהיה עוד אחרי אשר תבא מעט בשנים ותתנגה מעט. איך ישאף הוא אחרי נכריות איך יתנענע אחרי זרות... והיא רועדת ורועד ניב העלם של חוג השני ופניו נהפכו לירקון בראותו איך מלכב העלם של חוג הראשון את יפתו בעיניו. והיא - גם היא משיבה לו - בעיניה... ואני עוזב את התיגדיה הנוכחית ואיל לי לאורך ניסא ועיני פונשות עוד תרגידות יותר איזמות מאלה. איש ואשתו הולכים שם בשלוב ידיים. כל הרואה אותם וחשבו למאשרים לקרובים בלב וגפש. אך אני לבדי מביט בסקירה יותר חודרת ומוציא כי רחוקים המה זמיו כרחוק המורח מן המערב. וכאסורים לבית האסור הם משילים לא רק עתה כיא בכל דרכי חייהם האומללים... עוד כאלה וכאלה אוכל לכתוב לכם מה שאני רואה בעיני האישות והזווג אבל אבהי לספר מעשה אחד יותר פשוט ויותר בולט שקרה בשעה שאני הולך שעה אחת ברחוב.

שם ירוץ נער קמן כבן שנים עשרה שנה. בידו בקבוקים מכורכים בניר גוננו. הבקבוקים קנה עתה בבית-הסמים בשביל אמוי החולה. הליכו במרוצה ובפזיזות. בנדי הקרועים פניו המלוכלכים נותנים לנו ציור שלם ותמונה ביוגרפית של הנער הזה. ושל סמי מרפא אלה שבירו. אביו בודאי כבר מת והשאיר

לתאר לכם את הוד יפיה של הנערה. את חנו של הנער. הלא כבר שמעתם רבות כמו אלה. וכבר לזרע לכם הלהג על אדות היופי שבמין היפה. ופספוסים על דבר החן שבעלמות ועלמים. ובכן, יושבים להם העלם והעלמה ומשוהחים בהרדי. בחבה מרובה. בלי ספק התאהב הנער בה. והיא כנהוג התאהבה בו. והמה שוחקים ושוחק עמם הרחוב. המבע. המה אהוים זביו באיו מין אהויה ובאיוה מין כליון נפש של חידה. שלא אוכל אני העץ היבש. לתאר לכם. רק זאת אוכל להגיד בכירור כי נשמותיהם כמו נתמוגו וכמו לב אחד ורוח אחת להם. ולכן בשעה שידו של זה רעדה. רעדת גם ידה הלבנה הוכה של זה. וברגע שלבו שלו דופק באותו הרגע ידפוק גם לבה שלה.

מחזה נעים כל כך. אידאלי כל כך. האין זאת ?

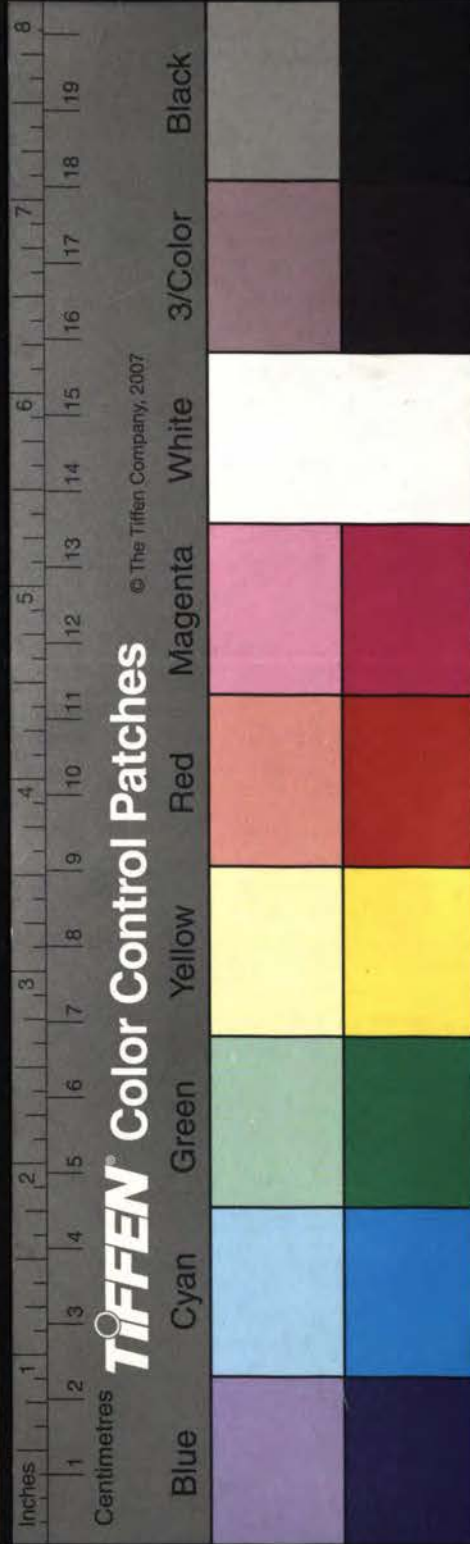
ואני יושב מטולם ממש. אני מזין עיני בהם. אני מסתכל ישר בפניהם חפץ אני למצא בהם את שמחת החיים ותכלית... את סיד הבריאה וחדת היצירה. כבר רוצה אני לפייס א'ע עם החיים לבל נרף אותם עוד. מתאוה אני להריח מעין התרוממות בישות. מעין נחת בהיות...

רנעים כאלה. דים לברוא למענם רבבות עולמות. בריות כאלו יודעות היטב לאיזו תכלית הם חיים. בשביל איזו מטרה הם סובלים...

והנה לפני הצמד שלנו. משיל זוג אחד הנה והנה. ניב עלם וגם עלמה. אבל זו האחרונה היתה יפה ממש. מזו האחרונה רוצה אני. וגם לא רוצה אני. אלא מרגיש אני שאנוס אני. להאריך מעט. כי אין מסיחים דעת בנקל. ואין עוברים. מיניה ביה על מין בריות כהבתולה הזאת. היא דמתה... אבל באמת אין לה כל דמות ודומא ולא צל חונמא. אדרבה כל יופי שבעולם נוכל להעריך אל יפיה ולאמר להשלג מעין הלבן שבעורה להוריד מעין הכלילות שפתותיה. כל גופה יותר מנעים יותר מנשנב. הנשמה תתלהב מדי עכרה בקלות תנועתה. למראה כל קמט מקמטי בנדיה יחל הלב להתרומם. לרפוק ברעש כמו חפץ הוא להתפרץ...

כמה יופי. כמה עליצות. כמה חדות !

עוד שמחה אחת משמחת החיים ואתה שלמה העצבן. בעל מרה שחורה. אל תתעצב ! שית לבך להיופי הצעקנות שבחיים

לעתים קרובות, כאשר תתלקחת קפדנותו של אדוניי אנוסה אני לברוח מכיתו וללון בחוץ שלא אשיג מהומות ומכות לחי...
האם תבקרי איוה בית ספר?

לא. מבקר השכם עד הצות היום עסוקה אני באגוד הפרחים, ולאחר הצהריים - במכירתם.

בחרתי לי פרחים אחרים מקערתה והתבוננתי בפניה והנה היא מרפרפת בשמורות עיניה ודמעות התנלנלו מהן... ועזבתיה.

'פריחים יפים, אדונים קנו!' שמעתי הוד קולה בעמקי לבי ונקרנותי הטבעית החלה לעשות מעשיה...

אני הושב על אודות פרחים יותר יפים ויותר יקרים אשר תמכור הילדה הזאת לה אדונים במחיר בסף לאחר שתתנדלה ותחי לעלמה...

ילדה אומללה!

מאין את ולאן את הולכת? ...!

מה יהיה עתיד שלך?

כלי כל הנוך תגדלי תחת הנהגת בריות מנוגות ומאופות השואפות רק אנכיותן ועצמיותן... קרבן תהי על מזבח התנאים הקשים של החברה הנרקבת...

מי יחמול מי יחיס עליך? מי ישחך מוסר לבל תתני און קשבת לקול העניות אשר תלחש באזניך: מה לך עונה סערה לסבול ולחיות חיי צער? הרומי ראשך הקטן והיפה, יש ואמצעי לחיות באופן אחר, אופן אחר נאה ויותר טוב... יש ואמצעי להשיג בנדי משי, מנבעות לפי המדה האחרונה... הלאה מלכליה! הלא יפה את; מה? האם אינך מאמינה? שומי נא עיניך בהראי, ותראי כי למרות השפלות והרעב לחייך שושנים, מלאות חן, הוד עלומים, ראויות הן בודאי בודאי לנשיקות אוהב...

שעדותך השחורות והמלאות ציניות רק מסיק ולבון, והנה נופלות תלחלים תלחלים על צוארך הלבן, והנה מכשפות מפתות.

התוכלי לעמוד בנסיון יצירה אומללה? התהי לך אנרגיה ואמץ הלב ללחום? ...!

לא!

עיפה ויגעה מיסורי החיים תשמעי בנענועים להלצות

אחריו, אשה ובנים ששה בעירום וחזה, האם הא המציגת את ילדה האימללים, ועתה היא חולה אכזרה למשתה, כמה פעמים ריץ הנער הככור שבהיתמים לקרא את הרופא ולא מצאוהו בביתו, סוף סוף עלה בידו למצוא, לבכות לפניו כי יישיב בחסדו לבקר את אמו החולה, הרופא כתב לה תרופה אבל מאין פרוטות לשלם להרוקח? הלך כעשרים פעמים לראש חברת בקור חולים עד שמצא אותו בכיתו לתת לו. חתומה שימכרו לו הסמים בחצי מחירם, ועל חצי השני השכין את בנדיה של אמו החולה עתה ואינה צריכה לבגדים, ועתה הוא נושא את הבקבוקים בשמחה רבה ומרוב שמחתו אינו רואה את הרוכב לקראתו על דו-אופנים, והרוכב הלז מרוב שמחתו לראות תכף את יפתו נכ אינו רואה את הנער הקטן, והוא נתקל בו, הנער נופל, שובר רגלו, מפיצין הבקבוקים, יבבה יללה, בכיה קורעת לב, אנהות בוקעות, הכל רצים לראות, המחזה, והעתונאי מוציא פנקסו לרשום לו את הרשמים שנת-שמו בלבו למראה האסון הזה, בשביל עתונתו, והנער עדיין שוכב על האדמה אינו יכול לזוז ממקומו וצועק אוי! אוי! אוי לי!

ואיזה גם לי, אני בורה, אני נסוג אחור מהמקום הנורא הזה, אני הולך לי שקוע בקברי מחשבותי ומחבונן בצרי הרחוב והנה ילדה קטנה יושבת ולפניה קערה מלאה פרחים והיא קוראה בקול: קנו פרחים, אדונים! קנו! כל אחד עובר עליה או קונה ממנה פרח בפריטה או לאו, ואין משים לה לב, אבל אותי הא מעניגת מאד, אני מתעמק בחייה, משתוקק אני לדעת את עברה הקרוב בפרטיו ברקדוקיו ואני שואל אותה: מה שמך ילדתי?

חנה, ענתה בקול מוכני.

מה שם אבותיך?

אין לי אבות, גם מעולם לא היו לי אבות, נולדתי יתומה...

בכית מי את?

בבית אנשים זרים.

ובשבילם את מוכרת הפריחים?

כן! בשבילם ואני מביאה פדיון היום לכהיפ בעד עשרה פרחים, לא אשיג לחם כלילה ולפעמים, וכזאת יקרה

הנסות, להחלקות הצניעות מפי הצעירים... והמה ימוצצו ממך כל מה שאפשר למיץ...

ואחרי כן? עניה!

אחרי כן ינוחך, יעובך וילכו להם...

כמה אסון ועצב, כמה דמעות ויגון, כמה יאוש ופרפור הנפש חסבולי...

סערת הלב כל כך, יסורי הנשמה כל כך... רקבון חגוף כל כך...

פירח אומלל!

אני מפנה א'ע למקום שתשב שם הילדה אבל אין אני רואה עוד את הילדה בתמינות הראשונה אני מסתכל ע'י משקפי ואחזה כי הילדה נתגדלה לאשה גדולה, חורת הפנים, לחייה צבות עיניה אדומות ושרושרות וקמטים קמטים חיתה החזאת על מצחה הנדבא והפריחים שבקערותה אינם פריחים עוד... קוצים סלונים...

רנש מר יעקב לבי, אלך לי הלאה...

ואני פוגש על דרכי יהודי, יהודי סתם, בראש כפוף, בנג מעוקם בעינים נטויות לארץ, לכאורה אין זה פנים חדשות ואין עושה עוד רושם בלב אנשים אחרים, אבל להתולעה שבמחוי נותן היהודי הזה ענין לענות בו.

ואני חושב על עברו של היהודי על ההתמסרות והדאבה על הגדודים והגזרות שסבל בעבר, ואני רואה את ההוה שלו... אוויה, אוויה, גופו קרוע שסוע, לבו שותת דם... בני מעיו פורחים באויר... כשנו ממלאה בנוצות...

אוויה, אוויה ילדיו מרוששים אל הסלע אשתו ובנותיו נרצחות בראש כל הצות בלי כל רחמנות, ואני שומע אנקת הללים פולחת כליות נזרת הלב, ההדרה! ההדרה אלך, בחדרי לכהים אינני פוגש במחזות אוזמים כאלה...

ואני פיתח את דלתי חדרי ואני מכיש מבלי משים בהראי התלוי על הכותל.

וכל אברי מתחילים להודעו כי את היהודי רואות עיני... אוויה היהודי שברחוב ר'ן אחרי, הוא דבק בי ואינו רוצה להסדר ממני...

ואני רואה עוד הפעם את גופו הקרוע ... את בני מעיו... את כשנו... את אשתו הנרצחת... את כתו... עצות רבות! הבו עצות הלום, איך לנרש את היהודי המסיר אותי כי, מחדרי, עצות רבותי!...

מפוסים מארץ ישראל.

באכם לשלום.

ב.

(סוף)

קול רעש, פגוט ילדים, יללת נשים, שיחות אנשים מתוכחים זוררים, פיהקים ממדרים אכזרים וגנדיהם, קולות מצורדים מסחיבות תכות וחבילי הפצים, ריב ומדון חוכא ופלולא, עלה מחצרו של ר' יהושע.

יותר מתשעים נפש אסף כעל האכסניה אל חצרו ישבו נמצאי שלשה חדרים, חדר אחד עכוורו ובני ביתי, חדר אחד שכרתי אני, וחדר אחד שמש חציו לבית חסלה וחציו לאיחים... בחדר הזה משתנה הסדר לפי תנאי היום, אם רבו הארחים אז יפשוט מעליו יראת בית חסלה ויוכשר לבל מיני צרכים... ואם מעט הארחים, אז אין זה כי אם קלוזי חסידות. בצד הספסלים המשתרעים אצל הכתלים צבורים כרים וכסתות ושאר צרכי בני אדם משכב וספות המשנות תעודותיהן, כאלו יש להן בינה להבחין בין יום ובין לילה...

בצר מורה יוצא וכולט הכובד של הארון שפרכת פיוסה עליו, ציור אחד בשם מורה מחוספס בגללי זכוכים ומלול פירעשים שני אריות, חצים דומים ממש לתרגילי קפריסין, וחצים לאבני

השרה עפי' המדרש, שטבורס יורד ומתמים ברנבי האדמה. הציור הזה תלוי ממעל לתיבה, שצמידה משופע והיא משמשת גם לצרכים רבים. במחסנה התחתונה, מונחים כלים ושכרי כלים של הארמים. במדרג האמצעי כסי מלית ותפילין, ובמדרג העליון שנווה הוא העמוד נמצאים חומשים קרועים, עלים ממדרשים שירי סדורים, כותים, מלקוטי צבי, ועל השטח המשופע של העמוד עומדות שתי מנורות מקורס מנחשת-קלל, אבל עתה לא יכיר איש מקור מתכונתם, בין המנורות צלוחית גדולה, הציה מס וחציה שמן, שאבר מראשו הירוק ויהי לופת, שפיסת של פח יורדת לתוכה ובראשה תחב קש מעוטף בצמר-נפן הסופג אל תוכו לשד השמן ודולק ומאיר (?).

עלינו להודות לר' יהושע על שהגדיל חסדו לשכור עכס חצר רחב ידים שחציו מכוסה באכסדרה, וחציו השני לשיול... ושם בית החבשיל ומקום המוצנע... שהשפיע ריח... בהרחבה. ורעש החצר מנסר באזנים.

ציפה - קורא איש בא בימים וידו מאונקת לאגרוף - ציפה הלוי תמחלי, הנכן ממש את האסור לדבר... כן, הצופה ממש, איפא שמתן את הקדרה, בה אשפות לי מעט מיד המים. ר' ראובן נזהר איש אחד וחגר הוא - ר' ראובן, התחשבו כי העולם הוא הפקר, ותעשו את שתרצו, ר' ראובן חנו לי בר שלי כי צריך אני לישב עליו ואם לא אצק בקולי קולות עד כי יורצו רבים על פלאכם - הרע, ולאות כי מוכן ומוזמן הוא למלא מצא-שפתיו, צק צעקה גדולה ומרה.

טודרוס, שקין שבשקצים, רשע מרושע, גולן חסמן, נגב אפיקורס - צק אחד כמתאש - אתה נגבת, מטפחתי האדומה, שעשיתי לי בה קשר לאות זכרון באחת מכנפותיה, טודרוס! אתה נגבת אותה, מהר והשיבה, ואם לא אספר... כי אכלת בלא נמילת ידים יותר משני ויתים לחם... טודרוס! וורה עליו באצבעו, כאיש אשר בכחו לעקר, לשבר, ולמגר אויבו הנצב לפניו.

אבל גם טודרוס לא סתם פיו בסמיטוס, ולא נשאר חייב בתשלומי תשובה נצחת לר' ישעיה! ר' ישעיה, אנא אל תקיעו פה, לולא אחלק ככיר לוקנה שיש כאן, כי אז אמיתי לכם, כי בכל יום ויום בבוקר השכם, שם בהיותכם על האנויה נגבתם

יותר ממשוה יין שיף מבקבוק ר' אהרילע, שעמד מראשותי, ושתיכם את היש בלא נמילת ידים ובלא ברכה... ואם עוד תפתחו פה, אז אספר ואגלה סוד השרפון שבא במיקחת דבורה-לה...

יהודים! - נעה ר' ישעיה, כאיש ששפכו עליו קיתון של רותחים - יהודים! רוח באבך, ובאבי אבך, שהיו מה שאיסור לדבר... יהודים! רוח באבותיכם, אחוז את השרפון הזה ואשסערו לקרעי קרעים!

ור' אהרילה ודבורה הצנועה גם הם לא עמדו מנגד, ויבאו לנבות חיכם ונוקם מר' ישעיה ששלח רווח בישים ובמיקחת ר' ישעיה קפץ ונשבע שבועי שבועית, כי לא יוכה לבא לקבר ישראל, וכי עניו לא תראינה בטוב, ויהלה אם לקק אפי' לקיקה מה'יש, ויחנק אם מעס אפילו בעא ממיקחת דבורה-לה וממעשי ופת שלה.

ור' נתן, ננוחי מנגד וילולי מיליל, אי-אפשר לחיות, ואפילו אם יהיה אדם כשמשון הגבור, תבקע מרתתו, איה ערדלי-החורף? הנני סובל רמתיוז לא עליכם, שם ברנלי השמאלית יושב השונא ודוקר, עד כי לפעמים - אוי לי - הנני מוכיח להתפלל תפלת שמונה-עשרה בישיבה... ולולא הערדלים האלה המחזיקים אותי בחיים, לולא הם, כי אז לא באתי הלום, ועתה ננכו אותם, לא! ממש נולדו אותם, רבונם של עולם, הוואת איין ישראל?

ויהנהיטאסיה מתופפת בקולה הדק והחד הדוקר את האזנים, וככה תבכה על אפודיחות, שבא לה ירושה מהצדקת מכ... ואשר שוררי חוטי-הזהב שתמרו ועלו כשני עמודים מזה ומזה הו שוים בלי גיומא יתר משני וחיבים, ופתאום נחסף מידה! מתה-חטופה, רבונם של עולם תבא על החוטפים, וידיהם לא ימישון, עתה! עתה! באותה רגע ובאותה שעה - אבירחמן!...

אוי לי, הנני איבר! צק ר' מנחם מענדעל ההגר, נגס ונמה, וראשו גדול וסנלגל כאבטיה המצרי, והראש הזה היה לבוש יבשלש כפאות אחת על גבי חשניה, וממעל להן קפליש שראשו נמוך מאוד אבל זרין ורובדו רחב מפתים - ואוי לי!

ההתפללתם ערבית? — שאל ר' יהושע בקול מפקד צבא מלחמה — הלא עוד מעט ותפלת ערבית תפסול בלינה. חזו לעולמים ענו רבים מהאדמו"ר, אנכי עוד לא התפללתי. יען הצייתי להתפלל על אדמת ארזיק. אנכי התחלתי להתפלל והפסיקו אותי מלחי האניה הגדולה, שהשליכו אותי לארץ, ובמעט שברו העמלקים האלה את ראשי. מעדי לא אתפלל תפלת ערבית לפני הצות, כי שמעתי מהקדוש מרפשיין זי"ע ועכ"י שאמר: תפלת ערבית היא בבחינת דין כי היא כעין פרוודור אל הנשמה טרם עלותה לפמליא של מעלה לכתוב ולחתום שם המעשים שעשה הגוף החוטא במשך היום, ולכן צריך להמתין לעת יתבתקו הדעים אחר הצי"ת, עת שתוש של חסד הולך ונמשך מכסאדממשפט ותתפלות מתלפפות ובורכות בו, ונמשכים אל מקור הרחמים.

מיים, ר' יהושע, מיים צעקי ובקעו רבים, מיים לרחיצת ידים. עוד עלי להבין... ר' יהושע איפא מקום המוצנע? ... גם אנכי עוד לא התפללתי אמר אלי מר נמצאתי, לא אדע מדוע? עמדת בירכתי הספינה ומחשבותי עפו לרחוק, עלו וירדו והתבוללו עם המית הגלים ודכיי משבריהם, חשבת כי הגני מתפלל בצבור עם אלה אדירי המבע שזה אלפי שנים יהללו ויברכו את היוצר גם יתקבצו ויתריו לפעמים... יאמין לי מר, כי כמעט הבנתי הלילה סוד שיח הגלים, שמעתי קולות, אשר מדי אשמע אותם, ירעידו כל מיתרי ועצבי, קולות נודעים לי שהרגנו לבבי ימים רבים, ואחר... ומסליידם שמשו אותי, וכמסר נסיו מהי ולבבי... לולא קורטוב האמונה ועמים הבטחון בה כי אז דייתי לברות לתולעת, האהבה שאוכלת היא בשרי ורוחי, אבל, אבל — ויניה ידו הומנית על מצחו, כאלו רצה לסגור איזו שערי זכרונות עצובים — באמת עוד לא התפללתי, אבל לא אוכל להתפלל עם הצבור הזה, העושה חולין שלו לטהרת הקדוש והמפיל וזהמא ברוממות הנפש על ירי ריר הפל מורברים של מה בכך, כאלו אין להם בעולמם אלא, הצרכים השפלים שאין בהם מתענוגי עוה"ז ולא משלות הנפש בשעה שמתדוממת מעל המעשים, ומסתכלת באספקלריה של הברואת המלאה הן ויופי, אם יאבה בכורו יובילי נא לחדרו, ושם אתפלל.

מעט מים יהודים — — הגני מתעלף... הצילו... אבדתי המכתב הקדוש שנתן לי האדמו"ר מסדנורא למסגור בעיתיק צפתיו כי יתמכני, ויתנו לי קדימה גדולה, באמת הגני שיך לכולל גליציה, ואם ירצה השם אקח משופרי דשופרי של חלוקת, כולל לבוב, בזכות דודי הקדוש ר' מאירל וצוקליה, אבל לעבוד את ה' בכל לב ונפש, דיושה הרבה... ואחרי כי כל ימי נסעתי להקדושים מסין, עוד נסעתי להוקן וכותו יקן, ובהיות הקדוש מסין האמריבל ונשיא א"י, ועל סיו יחולק הכסף הבא מרוסיה עבור בני רוסיה שם, ואצל לי ברכה, ונתן לי מכתב בתחית יד-קדשו כי אמנה גם, לכולל וואהליין, את המכתב הזה לא הייתי נותן אפילו בעד הצי העולם... אוי לי יהודים! הצילו, הגני אובר בעניי!

יקחך אפל! צעקה סימס על בעלה השלישי-שנשאה אותו, מרם הלכה לארץ ישראל, יען היה לו מכתב-מסע שמכיל שם איש ואשה, כי אשתו מתה עליו סמוך לנסיעתו. — תמחה מתחת שמי ה' אב בשמים! הלואי ואשב עתה, עתה שבעה אחריך, אחריך איש נבל, גולן ואכזר, הלא אמרתי לך אלף פעמים-פושע ישראל — כי לא תנע במלחמת הפצי, ועתה הגני רואה, כי ידך מששו כל, הפכת התבה מלמעלה למטה, והגומים הלכו לאבדון, רשע, גולן, איה הגומים? נומי זהב מעולפים בנצוצי-ספיר, רשע! תן הגה הגומים, ואם לא, ואתלוש את זקנך פושע ישראל.

כמעט נבקעה הארץ לקול הרעשים והרעמים, וצוחת האנשים והנשים, מייבותיהם, שיחותיהם, ועליהם הוסיפו נושאי-סבל המחמדים, והחמרים הבאים מצפת וסבריה ומחכים על ביאת האניה, למען ישבירו בהמיתיהם להנוסעים, — נפך גדול משלהם ותרב המהומה! האחד הגוף פרוסת לתם מיד אשה, חשני צורד עלמה... והיא מקללת אותו קללות נמירות, השלישי מגביה תבה לדעת כמה משקלה, ואם יכולים להעמיסה על דבשת גמלים, וביני ביני זרקו אותה ושברו את מכסה התחתונה, וחשצו ושברו כלים נפוצי לצדי צדדים, ועוד הפעם ומבול של קולות קללות ובכיות הולך ושוטף את ההצר בלו. מי יודע אם הסערה קמה לרממה, לולא שלח ה' יהושע עזרתו.

הגני לכל אשר יבקשני!

ויבא החרדה כבדתו לשבת על הכסא שעמד לפני השלחן וישתו למולו על הספסל.

אנחה הישית פיצה מעמקי לבנו. אנחה אשר לא תבא כחיל וככה, כי אם ברוח... אבל מהרירה ומיעירה כחרדת הקרחת.

ענן יגון נורא ענן עיניו. אבל לא מאותו היגון ששדשלה צרכים חומרים סוככים אותו ליון הדאגה. כי אם יגון רוחני, המשתוקק לדבר נעלה ואשר יאציל פני בעלה ונותן עליו מה הוד שבהוד של השושנה בעת הפשוט עליה. ונונוניה משתנים לאור הירח השולח לרם ברכה באמצעות קיוו. והן מתעצבות על שיושבות בין הקוצים הסוככים אותן, וממריים חייהן הרוחניים...

כמתאמן לצאת ממבוכה. כן קם מתהום מחשבותיו וזתחיל להתפלל.

אף שפתיו נעו, וקול לא נשמע. אבל נפשי התרנשה מאד מתפלתו. כמימי הנילוס העורים לאט לאט, לא יורמו ולא ישמפו, כן עלתה הכרתו-הפנימית עטויה בתום ואמון, ורפפה על פניו היפים והישרים.

הרנשתו. כי תפלתו הולכת ונובעת מעומק נשמתו. מאותה הנשמה המווקקת שבעתים שיצאה מן החתירה, שתחת כסא הכבוד. הרנשתו, כי בתפלתו, עספה נשמתו שם בין הארזים המפיצים אור צהצחות, בין השרפים לפידו אש מוצרי עולם, ונתמונה שם בין אלפי שמשות כדבור שרם וישפה המאחזים פני כסא.

התפלה, כשהיא באה מן הלך, אותו הרב המדוי הפתוח לרוחה לכל צרכי החיים הכלליים, או מתרוממת היא ומנעת עד מצה האצילות של כביכול. ומקבלת עליה טפה קטנה של זיעה קדושה, והטפה הזאת כס חיים היא מרפאת שכורי לב ומחבשת עצבות...

ההיפנוזה - חושב פלסמוי - היא נחוצה מאד לחיי האדם. מבלעדיה לא יוכל האדם לחיות בתור בעל חברה ונימוס, ולכן עלינו לשמש בה לתועלת הרבה רעיונות טובים ומחשבות נעלות

בין בני אדם. אבל מה רע ומר אם נשמש בה בהיפנוזה. היינו להפירות מחשבות רעות. אשר כל רעיון רע פועל על שומעיו. כהם הוק אשר אם יפהק ראהה, או יפהקו כל המסוכים...

מר נינצברג הפניו אותו בתעלתו, בהחוש של עצב נעלה המשוף עליו. פוך של קבלת יסורים-באהבה שהתאבק וכסה את רשמי המכאובים שבלטו מפצעיו האיומים.

כל אלה הנדילו בקרבי התשוקה, לדעת מהמקרים שקרו לו בחייו.

אומרים - אמיתי לו - כי הבעש"ט היה שותה תיכף אחר התפלה מעט יין שרף, למען ישלים בזה שם "שרי". "הדלת" של סיום תפלת, עלינו ממלת "אחר", וי"ש עושים שמו של הקב"ה שלם. ואחרי כי מעלין בקודש, ויין ארץ ישראל הבא מאחד משבעת-המינים שנשתכחה הארץ בהם, בטח מסוגל הוא יותר ויותר לרומם ולהבהב את הדבקות שמפעפה היא רק משגחה. לכן אבטח כי לא יסרב לבקשתי, וישתה עמי מעט יין כרמל.

לחיים מר נינצברג, לחיים! יתן ה' ויצליח בהמטרה החדשה אשר הציב לו - כמדומה לי ששמעתי ממעלתו שיוצה הוא להתישב בראשון לציון, ובטח לעבור שם את האדמה ולנטוע הנשמות - הרי ישראל ישאו לו פיוס, והאדמה תתן לו יבולה ויראה בינה בעבודתו.

לחיים מר עזריאל לחיים. אינני מחפש העבודה עבור הברכה הכרוכה בעקבותיה, כי אם דרושה היא לי עתה לתכלית יותר נכונה - אצלי - לגרש את הקללה הרובצת עלי. קללה דמוצת דמי ולשד חי, ואם יעלה ביד העבודה לקרר מעט את אש הניהנם הנוערת בקרבי - כאשר אקוה להסיר שמים - אז אודה לה בכל לבבי.

אם רק דאגה בלב איש עליו להשיחה לאחרים ומה גם אם מכאוב או מכאובים איומים יקנו בלבב אחד, ונוקיים את לבבו ומחו, אז אין טוב כי אם לפתוח החלונות למען יבוא ריבם רוח לקרר מעט האש הצורבת.

החברה היא בית - התולים של האנושיות, החלק שהיא לוקחת בצרת האחד מביא תנומין ומקיל מעט את כבד משא

הינון. ולפעמים תבא תשועה ע"י ההתעצות שנתייעץ עם אחרים. פצעי הם כיב עמוקים. כל כך מכאיבים. עד כשיעלה עליהם איזו נלד דק אפילו כקרום של מה ילד מפחד אני לזרד אותם. אם כי. הוירודי כשהוא לעצמו. מסבב לפעמים תענוג כאותו הוירוד שאנו מורדים עצמנו במרחץ - ויעד. אבל... אולי הפעם ירוח לי. אם... אם אפתח ארון צרותי. לבי רונש. שכבודו שקבל עליו את פתיחת הארון הזה הגהו איש גלבב. וידע להוקיר את תורות הסכאובים.

כן כן! המכאובים קדושים הם. מאצילים את האדם. נותנים בקדרת הנשמה אותן התכלין המטעמים את החיים. שאולי כל עצם ישותם אינם אלא סבל...

לחיים אדוני עירי אלי! — הלנימות שלו היו מקושעות כמו אסף בין לנימה ולנימה כה. ומכאוביו התחילו להושיט ראשיהם עם סיפוחיהם המאדמים — שחרה, פניו היפים — נתחכלו מעט. תתרא של חור. מעורב באדם — לבונה של אלמנים. פיש ידועותיו על תוי פניו. עניו התעותו מעט. שפתיו התפלצו התנועעו כמו שרצו לסנור פיו. אבל הנטיה — החברותית שבלב האדם גברה עליהן וקולו התחיל למצא את המון — הספורי.

טוב איפא! — אמר במבטא חזק — אם כבודו רוצה לשמוע את פרשה — מכאובי. עליו להקשיב ניב ההקדמה והמבא. לילד ווילנא אנכי. בן הורים ישרים. אבי היה מוחר — גדול ומופלג בתורה. ירא שמים אמתי. שהגיה משקל כבד על משא — ומתן באמונה. בכל לילה ולילה קבע עתים לתורתו. הוא שנא את החסידות ומחזיקה תכלית שנאה. כי חשב אותה למגלה — פנים בתורה שלא — בחלבה. ולחותרת חתירה תחת כסא כבוד הלומדים. עם כל זה היה מאמין אפי בקוצו של יוד של כל ספר וספר.

אמי. הכמה גדולה. בעלת רגש עז ונשנב שבין מפלי רגשותיה ודופו [טפות פיוט] — טבעי אותו הפיוט המתכרבל במעטפות — הסוד ומתעטף באדרות — הנעלם. המרגיש במציאות רק רוח — השומן של האפס היפה. אותו האפס שיש בו הרבה יותר ממה שיש במציאות העגה והנפה.

הרביכה הזאת של אמונה תמה ופשוטה עם אמונה רוממה ונשנבה. מננה את שלום-הבית.

השפעת אמי גדלה עלי מאד. אבל מתנ הלמודים של אבי אסר את דמיוני — הפיוטי. ואחי נוסה בחשאי לתורת החסידות שבה מצאתי את קורטוב היראה שמוקיר אבי ואת עסיס הסוד המתוק המפעפע בכל ציורי אמי. אבי נפטר בהיותי בן חמש עשרה שנה. כבר הייתי אז מפיטם בשים ופוסקים.

נאלצתי לבא בעול המסחר. ואבי שהיו לו עסקים בעיר ליבאוויץ. והם היו אז מסוככים מעט. או כי סבכו אותם אלה שאבי זיל עמד עמם במשא ומתן. לכן נאלצתי לנסוע שמה אני ואמי.

פה נמצאו חמים עבור הרחים. פה מצאתי הקמור הנדרש לקלחתי.

בעירה הזאת ישב על כסא הרבנות והרבנית. הרב הנאון הצדיק ר' מנדליה (נכד הרב הקדוש מלדי. מוסר שיטת חב"ד) נשמת ר' מנדליה היתה מאוצר-הנשמות. שבאה בדרך ישרה. בלי השפעה ורה של איזה חיהירעה.

... נשמה חדשה שלא התגלגלה עוד באשפות הברואה. בעל נפש יקרה כזאת יודע את ערכו ומכיר ערך חייו! את צלמו צלם אלהים לא יבוה. ולא יסתרגו ברפש. מפני עצמו לא ינוס. ומפני דעה לא יסתה. את ימיו לא ימכור בתאוות-נמכות. כי אם עספה בדבורה בעדן נן האלהים. ותמוין לשד השושנים. ותניק דבש החבצלת. ותוצא מתק כל פיה-נודף או כאשר יאמרו החבמים: את ההינון מן המעשים:

הנשמה המהורה הזאת שאפה את נצוצי אל אור-אשה. ואהימתלקח בנר ואור הזה.

נהייתי. לחסיד חב"ד. שם מצאתי תורה יראה. חכמה. פיוט. חקירה. דמיון. אצילות. עשיה. עמקות של שפינויה. והתעלות של נביא העולה למעלה מהמעשים שבחיים חיוניות של. שאנא אריה וסברה ישרה של הנריא מוילנא. אפתימיוס עברי. ופסימיוס איבונגי ממולח בעקיצות גימשה.

בהיותי בן חיי-שנה, נשאתי אשה בעצתו של רבי, שיעצני לקחת עלמה אחת בת סוחר וחפיד לובבני.
ההצלחה כי תאיר פניה לאדם, או אם יקנה דג ימצא בו ספיר יקר. כמו כן בעת יאחז האסון את האדם בצפרניו, או לא יבא לברו, כי אם ברכבו ובפרשיו וידהו מדחי אל דחי.
ההצלחה אמרה אז לשעשעני או להשתעשע בי, כי נתנה לי אשה לא כמוחי, ולא כלבבי, לו בהרתי אני לי אז אשה כמוחי, כי אז קניתי אותה רק בשתי דרכים בכסף או בשטר שהיה נותן לי אכיה על הנדוניא, ואם בלבבי? הן גם עתה אינני יודע את אשר היה אז עם לבבי... זכורני כאלו היה תמול, בראותי בפעם הראשונה את הצלע שעתתה להיות ימיני, אז נקפו דפיקות בלבבי, ועד היום לא אוכל לדעת מהותן של הדפיקות הללו. אם האהבה חממה את הדמים והתחילו לדפוק... או הבושה להביט בפני נערה מזוהה לי.
כי לבבי לא היה הכף המכריע, זאת אדע ברור. כאשר אדע עתה כי מוחה לא היה כמוחי, ולבבה לא כלבבי, מוחי אני היה משועבד לקרני השור שננה את הפרה... ולמען התר הנניחות האלה, הפשתי במוחי להמציא להן עור על ידי תולדות-הנזקין, וכשבאתי להתולדות האלה, נזכרתי באבות מוקים על ידי המסחר, ולתתן את האבות הפשתי להם היתר, אם עפי תקון מהרים, או ע"י פסול מורעה כהרשביא וללהיה, וממילא נמשכו חבילות של ראיות וסבירות ושל סתירות ונגודים בטבע למדנינו... לשמא טהורים ולטהר טמאים...
ולבבי? ! הקנה' הריך הזה שהתנועע לכל רוח, רנע, ורנש עלה מתחים לבבי וירקיע שהקים למקום הנשקי יציאה - ועשיה אהרדי, ואצילות רוצה להתרפק על בריאה ולתת מהודה עליה, ועד ארגיעה חלום חלם לבני והנה צליל להם... מתהפך במחנה ויבא עד האהל של האצילות ויכתו ויפול ויהפכה... לבבי? ! כים מלא קנוקנות המשועבד להמיר את הרמים לקבל פסולי החנקן, ולשלם תמורתם חמצן, וטרוד מזה במרדות של בליעה ופליטה איננו יכול לעשות מעשהו לפי שטרי הפיוט הנמתחים עליו.
כלתי, שנהייתה לא שתי, מוחה לא היה כמוחי ולבבה לא כלבבי.

בת סוחר הסיד היתה...
בנות החסידים יוצאות בהנימא של ההשכלה, את בניהם לא יתנו ללמוד, פן יאכלו מעץ הדעת ויגורשו מעדן הבערות. שסוף כל סוף זה עדן הזה, איננו מיניז לא את היצר טוב על הרע ולא את הרע על הטוב.
בעצרות! קדושה היא! פתיה, מאמינה לכל דבר, והאמונה מאשרת...
לא כן הכנות, עוד פרעה צוה להניחן בחיים, והמסחר האוילי הלא דורש ידיעת קריאה וכתובה, כי מה נעשה בעולם השפל הזה? האב הוא יליד העבר, וההוה? הלא יחוסף! הוא דורש דברים אשר לא שערים אבותנו ואבות-אבותנו, דורש פנקסאות מסידים שקמיעות הן ממש אפילו לגבי שמימם כספים... דורש כי יזוב דבש בהמכתבים שאנו כותבים לאלה שלדאבון לכבנו נרצעים אנחנו להלואותיהם... ולהמיר פהם ולפעמים גם ולעפות על אלה שחייבים לנו, ומי יכתבם? הרוח? לכן - מפאת אין ברירה - נאלצים אנחנו לא רק להניח לבנותינו כי תלמדנה, אלא לרבות שמשלמים אנחנו בכסף מלא בעבור הלמודים הנחוצים להן, היינו לנו.
למסין על יד מורים עברים? ומה נעשה בהשאני הלוה, היינו. שאני ישראל דפספס... העומד ומופה בפנינו כהציצית בפני בן דרדוא... ולכן אנו שולחים אותן לבתי ספר של האחות - הנזירות... שם הן לומדות... נו, את שהן לומדות... עתה - מר עזריאל - הנני רואה ויודע שצלתן של בתי ספר הללו מיוכה מחמתן... אבל הנני מדבר מאו, כמו שחשבת או לא חשבת אז...
וכלתי זו אשתי, למדה בבתי-ספר, אלה, אבל זכות אבותיה סיעה אותה כי לא נטמאה... היא אכלה את התוך והקליפה ורקה... היא למדה דברים כסדרם, ומוחה היהודי עכל הלמודים האלה, וכן היה מוחה הציו יהודי וחציו רוסי, מעורב באשכנזיות, וממורס בצרפתיות.
ולבבה? אחיי הנשואים, אחרי עכור איזו שנים, הכרתי את הלב הזה, לב היודע חובותיו לבני משפחתו, ומכיר ערכו, לב המבין למסור ענינים אדישים אלמשפט

נוא שו, התרפקו לצאת מיון - היאוש, חקרו, כפרו,
ושבו להאמין, נהרסו הגדרים, והבנינים החדשים משו לנפול...
בתי הציצה... הבישר... הסתכלה, והפנעה...

נחשך מאור שכלה, ולילה שחור פרש כנסו על מוחה
והיא יושבת בבית המשוועים...

בני נצל למראה עין,
בא בימי הבחרות, נשא אשה כאשר עם לבנו, והי חיים
כפי שהנישו, וכפי שאמר כי הוא מבין...

דרכי היינו לא התאימו עם דרכי אני אבל חשבתי בטח
כן רצון הבורא.

הוליד בן ושתי בנות.

ילדים ? ?

לא אדע אם צלם צלמם ממלאכי עליון, או כי חשמלי -
שנאן אלה חוטבו מיופי נורתם, ילדיו, היו רוח, נשמת, חיות
היחיד, האבות, על הרוב לא יחיו בשלום ושלחה עם ילדיהם יען
הם חושבים כי ילדיהם מחייבים לשלם כל השטרות שהם
תובעים מהם.

בעוד ששבעים נחת מנכדיהם, שמצד אחר פטורים הם
מתשלומי חובות כאלה, ומצד השני, בני בנים, הרי הם כבנים,
ולא עוד אלא שהילדות שבהם, ושלהם, היא בהתלישים של
מניותנו בחיים, האזכרות מימי נעורינו שהולכים ונדפסים במהדורא
תליתאי, עם הערות יפות וטובות.

הילדים למדו כאשר הנך אותם אביהם, הכן למד
ולמד, אבל לבנו התנבר על מוחו, ולא יכל לראות בעשק
המשמש לה ובלחץ הנה יגים, ויתערב עם שונים...

ביום הורף אחה השמים היו עטויים בתכריכים אמוצים,
וקור גדול צרב את אלה ההולכים בשוק, ואנחנו המתנגנו עליו כי
יבא מהנימוזים - הוא חי' או בן שבע עשרה שנה, - שעה אחר
שעה, עברה והוא לא בא, רצנו להנימוזים, וכבר הי' סגור,
הפשוטו בבית חבריו ולא מצאנו אותו.

כלילה הודענו לה בלשות גם מסינו לידו ענין אשר
ינחה לפני גדולים, והוא - ראש השוטרים - משך כתפיו והבטיח
כי יחפש אחריו.

המות, והמישה - לפעמים - לעצמו להיחר אחר ההלסת השכל,
והמות המסורר הלוה, עם הלב הודע לעות דבר, שעכדו
את רמיה אכרי ושסיה נירי אל פקירותיהם וצויהם.

לא היינו קשורים זה אל זה בחישים סקסואליים
אשר תפירותיהם הולכות ונקרעות וקורעות עמם את החימר
המתפור כי אם מצומדים במקלעות שושנים... שושני הי'
משפחה - עכירה שאין לה בעולמה אלא 'צרכי' - המשפחה'
ולקסיפאה שמשאירה היא לכל הלוקמים,
מקלעות שושנים !

שכל הנקלע בהן מתכווץ, להניח מקום להשני, למען לא
יאכז את אשר-הירחות הנשפך מהם...
הרבה דברתי מנשואי, ומאשתי יען זה הוא האי-הצולח
האחר שמצאתי בימיהוועף.
כן ובת נולדו לנו !

הילדים היו זרע כרך, שלמים בנופם, ושלמים בנשמותיהם...
הגיעו לימי התנוק, ואשתי ערכה שלחן הלמודים אף
פסח מפה של התרנשות על השלחן-הערך.
למדו את אשר יהודים צריכים ללמוד, ולמדו את אשר
בני אדם צריכים לדעת.
שבחתי להוכיח.

כי גם אנכי למדתי במשך הזה הרבה הרבה ספרי חצונים.
היא ספריה לי תוכנים מהספרי-שקראת ואהיי-שהתוכנים
האלה היו מזורים לי ולמען לא אהיה נצל אצלה, קראתי בעצמי.
עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה... לחמתי למען לא
ינצחו איראלי, ונצחתי כי עשיתי שלום עם דעותיהם ועם דעותי.
הם רוצים לתקן עולמם, ואני רוצה לתקן עולמי, הם בטח
צריכים לתקונים כאלה, ואני אינני זקוק להם, יען עולמי אני יוש
לו עמדו ואדניה פרוו דוריו וסרק ליניו.
אחת, למדתי, מהם לבלי כפות הר' בניית על אחרים כי
יקבלו תורתם...

אשתי נסמרה באביב ימיה...

ועמה נסתמו מעייני הצלחתי...
ילדי ראו כי אסף ננחם, ואמר למצוא בהעולם נחם
אשר נסתר מעולמם.

הגיעותי אמריקה ככברה, ולא מצאתי אף רושם מאתה.
ולבי? !
רק הרואה ללבב יודג...
להחיש את השאון והשאון ההוא בקרבי, לקרר מעט
האש האוכלת אותי. החלטתי ללכת לאי, להתישב בראשון
לציון, ולעבוד שם את האדמה.
עבדתי משכחתי... העשבים יציעו ואני אבול...
הם יפרחו ואני אקמל...
עתה אין לי כל בקשה לה, ואין לי שום צורך בהחיים.
ולוא האיסור של... כי אז... ונשמתי היתה מוצאת את
הנשמות שהיו יקרות לי למאד.
טוב מאד זה המות!
אבל גם מהטוב הזה, אסור ליהודי להנות ממנו.
שפתותיו נאלמו... ודמעה גדולה רותחת התישבה על
מלאת-עיניו...
כמדומה לי ששמעתי עוד הפעם המלה, הנתי נלחצת בחזקה
מבין שפתי.
וכמדומה לי שהנה זאת, נמצאת באחת המושבות... נחיה
ונראה!
אסור לתת תקווה לאיש אומלל כזה, כי אם תהיה נכונה,
אז הנני מתחייב בנפשו...
דמדום — תכלת השחר פריץ מבעד לחלוני הדרי, ויביא עמו
רוח ורדים מדר הכרמל, אשר בשמים — מאלפי נבעולי שושנים.
רשיבות-נעימה מנלי-הים, שכל אלה פעפעו בהבתמים-המאדמים
ודתכליים של אילת-השחר, והרוח-הצחי, אותו הסרסור... הקיץ
אותנו לחיים-חדשים, ולתקות חדשות...
עזריאל.

הנער איננו!
עשרים יום עברו שארכו כאלף שנים, פורנו הון רב, ונודע
לנו ע"י מרגל הרש, כי הובא לבית-האסורים, ושם פשטו ביום
אחר בגדיו מעליו, וימדדו אותו ערום על השלג שם בחצר-המשרה.
פניו למטה ועשרה קווקים יסרו אותו בנינקאותיהם, עד שקרעו
עורו מעל בשרו, ובשרו מעל עצמותיו.
ועתה גם הוא איננו יודע איפוא הוא... ההלקאה הכוונה
הזאת, הרעיושה את בני הרבה יותר מאכזרית בנו.
האני שרו הסתער והתקומם לנגד הרצח — השפל הזה.
נלאה נשא את מסדרון החיים, ויקצין את החום שארג
הבורא בין נשמתו וגויתו...
האסון הזה... היה דרנא לרדת לעומק אסון אחר, כי בתו
הכברה — נכדתי היקרה — בת חיי שנה יצאה מדעתה...
הצעירה שהיתה אז בת ש"ז שנה, האלמוג הזה שהאיר
כרביד בענק כוכב נגה — נחלמה, לא דברה דברי, לא קבלה
תחומין, כל מחשבותיה, רגשותיה התקפלו למראשותי רגש אחד,
לא ידעתי מה הוא?
מצונה הייתי בפצעי אני, פצעים... נתוחים... כוויות...
שרפת אף ונשמה... ולא יכולתי לשמור צעדיה,
התחמקה עברה, הלפה...
ביום השלישי שמעתי כי העלמה הננה ניצברג ירתה
באקדה על שר בית הסוהר ותהרנה.
והיא?
ברחה!
לאן? ובמה?
ה' יודע!...
את אשר סבלתי אני ממשרתי הממשלה... הפוששים
בביתי, ובשעת הפוששים, גניבות, גזירות, הויות, ושיבה במאסר.
כל אלה כמר מדלי הם לגבי אסוני האיום והגורא, שכל ילדי הלכו
לאבדון.
ואיה הננה?
בשמה ובזכרה, התענונו כל מחשבותי, רגשותי, מכרתי כל
נכסי, משלמלי, והתחלתי לנסוע, הפשתיה באישכנו, בצרפת
ובבריטניה ובשאר ארצות שבמערב אירופא.

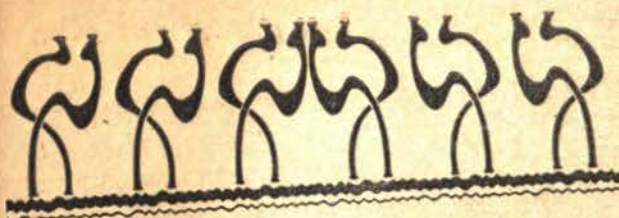

והעמים דרכו להם כל אחד דרך לפי רוחו זה יצול במים אדירים לעבור וזה יעלה הרים וזה ירד בקעות. הדרך קשה ואיש לא יעבור בה יחידי. לזכות הדורות שלפניו הוא צריך ולעזרת אחיו בדורו. אי לו להחזיר ההולך בדרך קשה זו יחירי. יאבד דרך? כי חברת אחרים לא תסכן לו.

ולא קם עוד בישראל נביא כמשה — אבל באומות העולם קם — נביא קם אבל נביאים לא קמו להם לאומות. לכל דת של אומות העולם יש נביא אחד גדול הבוראה ונטלה הנבואה מן הבאים אחריו. רק בישראל קמו זה אחר זה שורה ארוכה של נביאים. מיה נביאים נתנבאו להם ליש-אל. מלבד כל אלה שאבד זכרם ומלבד כל אלה שנחנכו ונשתקעה נבואתם ומלבד כל אלה שלא היה דורם כדאי שיתנבאו ופסקו ואולי עוד גדלו מן המתנבאים. ומלבד המון בני הנביאים שלא זכו שיתחד אליהם הדבור. רבם של כל אלה היה משה אבל רבים קדמו לו ורבים באו אחריו. תורתו של משה אינה תורתם של מתים כי אם תורת חיים. מעין המתנבר ולא גל נעול.

נצים יוצאים ממפוחו של הקביה ויש מהם שיפלו אל תוך המים וכמו ויש מהם שיפלו אל תוך הנעורת ודלקה הנעורת והיתה לבקעה גדולה הנראת למרחוק. הנצים כצאתם מן המפוח אחים היו. שביבים מנהר דינור השוטף למעלה והזורק ויקין לכל מלא רחב העולם וממנו חיות יוצאת לכל הבריות. כידתם למטה היה זה לשלהבת וזה כבה ויאבד. —

א. מ. לפשיץ

פרורים.

אין שכינה שורה מתוך עצבותי פתגם תלמודי ידוע. וכשנבראה החסידות היה פתגם זה לעיקרה הגדול. כל ספרותה מלאה גנות העצבות. ואולם יש מין עצבות שאי אפשר לכלותה ואי אפשר לגנותה. כשזוכר האדם את העבר, מיד עצבות מפעפעת וממלאת את כל נפשו. כל מהותו מתעמקת והרבה נימים שכבר תשו מרוב ימים חזרים ומתחזקים. הרבה רגשות ושברי רגשות חזרים ונעורים. עצבות זו היא רגש העבר. על העצבות הזאת ועל הרגש הזה נשענת כל התרבות עד כמה שיש לה ניקה מן העבר.

בעולם הרוח ובהיכלות הרגש יש מערכות מערכות של רגשות ורעיונות שאין לשאול בהניענו אליהם: אמת או שקר? כי אין שם לא אמת ולא אמת שכנגדה. בהיכלות ועולמות הללו יש רק מערכת רעיונות [והניגונות אשר טופס מיוחד — כגון טופס לאומי — לעריכתם. אחדותם זוהי אמתותם.

הורה אחד מקדמונינו כי חיי כל אדם מחציתם טובות ומחציתם רעות בכזו. וכול נתן לרוח האדם להרגיש טובות ורעות עד מדה ידועה ואם מלאה סאת השמחה מבקש הרוח עצב כנגדה ומצא. —

ראשי כל השאלות המעסיקות את מוח האדם לכאורה הן למעלה מכל תחומי הלאום והמולדת והן הן השאלות מה למעלה ומה לפנים. אבל דמיון כפידם אשר דרכים שונות ומרובות אליו הרים ונחלי מים סביבו. מרומי השכל נבכי הרגש וסערות הלב.

הפעולה הזאת דרושה לה מאד.
ההנאה שמקבל הנהנה מהמשורה, איננה מוגבלת בקסם
החוש, שלפעמים קוסמים אותנו תמינות בלתי גראות וקולות
שאינם נשמעים. וכן לא חספיק ההתעוררות שמעוררת היא בקרבנו
שמחה טהורה ע"י הודימלכות הפיוט המשתפך על כבד הארציות
שבנו כי אם עליה לנלות לנו תנלויים — מכאיבים, ולנשב
עלנו נשם — בורא. לעורר איתנו לפעולות — חיות, לתקיין
נשמתנו בעת שרודמת היא משכרון-השנה.

קורטוב כזה, דרוש לנו בעת הזאת רבתי-המומה, המלאה
הפוכים ונגודים, וכל אחד ואחד אפילו מהמנומסים צולע על ירכי
שפות שניות קלושות ושרועות, ומנהל אין לנו, נסתם חוץ ונפסקה
הנבואה, וכל העבודה חלה על המשורר המבין שפת ההכרה.
מחויב הוא להוליד בנו רפרופים של תשוקות-חדשות, לעורר
אותנו לתסיסות-עתידות.

כח האמנות, ורגש העולם של האמן אחד הוא — אי-מדי
הונו פ' האפמנטהל — אבל לא יתכן לאחר להיות, מכלעדי
השני.

המשורר מוכרח להיניש בקרבנו חיים שיש בהם
השתלמות, חיים החשים את התיניק של הכרת-העמים.
שההכרה הזאת מתבקעת ועולה מרגש ההכרה של כל הערכים
הפנימיים מכלעדו, תאכד האמנות את החן ונידוי — היופי, וכח
המקבלים יחלש למאד, כחצים נקלעים בשריון ברזל.

רוחנו סובל הרבה בחכיון-הסוד

ויאבה להנפש על גבי דברים

המתפשטים והשמים, כאשר תעשינה

צפריהם !

ממצב היסודי של האמנות ההאפמנטלית נוכל לבא אל
העצם הפנימי של הפיוט.

האמנות, היא, כענן כסף מעושף בעצב התעופה — הקלה
הברדורה, ומעופף ומרחף ומתחזק בתעופתו ממעל, להשותה, ואיננו
רוצה, ואיננו יכול לדעת אם יתקדם ? וכן צריך לטפסף מאמנות
המשורר דחק פנימי הדוחק אותו לבטות בבטחון מתקדם אם כי
לא יכיר ולא ידע מה טובו ? ועליו לתאדורו אח"כ בצבעים חיים

פרק בשיר.

אי אפשר לעולם בלא רוחות.

ואמרו המאטריליסטים, כי הנורמים הראשיים בעולם
מהאורעות נורמים נשמים המה, אבל המביש בעינים סקורות על
סקיקת חוליות המאורעות, יודע, כי הכחות האידיאליים לוקחים
חלק גדול בתנועת ההיסטוריה, ולפעמים המה מתנכרים על הנורמים
החמריים.

מי ומי הם המשפיעים הכחות האידיאליים ? מי ומי הם
הפולסים דרך למחשבי הנפשות השקועות בין-הבליהן ושחיתות
תאותיהן, ומדליקים שם נר ואור ?
המשוררים !

בעת זרה, בודדה, ומגולבלת כעתנו שבה אנו חיים, עת
נוריה, שכל בני אדם עסוקים בטרדות שונות שאין בהן מאותה
השליה שהם מבקשים, בעת כזאת קול המשורר לא ישמע.
וצלצלי הדינשמתו מתערבים בתהו ובהו של האנדרלמוסיה הזאת.
רק יחדי סגולה נמצאים פה ושם שאשדות רגשותיהם ישפפו
הלוך ושטוף, וכח שירתם מרימה היריעה מעל המעשים והעושים
לפני ולפנים בנשמותנו פנימה, מעמים הם בני עליה אלה, ואם
שירי משורר אחד יקסמו אותנו, אות הוא כי כחו גדול.

עתה עלתה השירה לרובן האסתטיק, אמנות ואי-אמנות
עומדות זאת לעומת זאת, הראשונה רוצה להתראות כי האמנות
היא אמנות, ולכן גם השירה מוכרחת להיות אמנותית.

ביחוד מחויבת היא להשניח, שהתואר והצורה יהיו יותר
מדויקים ויותר מוגבלים, ועיקר כחה היא לעורר כחי-ההנאה באלה
שהנאתם מתחלת לגיות אותם, ועל השירה לחבל ההנאה בתכלין
חדים ונעימים באופן כי ישאר אצלם טעמה זמן רב.

מורה — הסמנים שבנפשו פנימה, ועלינו לראות בכל שיריו
התאבקות של התקדמות. עד כי גם מטרה — כה צריכה לקחת
לבבנו כאלו היא מאירה כשחר, כל שיר צריך להיות נשימה
תנבורת לתעודות מתקדמות.

זה הוא הכח הפועל המעורר תשוקתנו לבטחון גמור
ולשחרור-אמתי מכל הכחות המושלים מחוצה לנו ובנו. הוא גואל
אותנו מדהימת שממון, ומביא אותנו לאושר חפשי ותעופי. הכח
הזה חזק הוא מכל, ואדיר מכל המקרים הסובבים אותנו. לזה
הוא וממס כפור וקרה הבדירות, ומחמם את כח העבר השני...
של הנשמה.

הנשמה, והייתה העצמיים הספונים בחוכה ובקרבה, על הרוב
זרים הם לנו, ותעודת המשורר היא, לפעול על החיים הנראים
רחוקים מאד מאתנו. בעוד שלא יעזבו הענינים הגלויים של עולמנו,
ולרחק עליהם עכ"ס בצחוק-עצוב, אבל הלא ימצא בקרבם כל
אבוקי ומלחמות החיים, כנחל שוטף בעמקי האדמה, שעצור הוא
תחת המכסה ולא יתפריץ לצאת.

כח הנגוד התמידי הזה, ואשר הגשר שביניהם מקשר
וכובש תמיד את המעבר ומאחדם, שניהם דרושים מאד להשירה.
הקול החזק והמצלצל, הנראה כאלו תופס הכל וכובש הכל, ותחת
שיוון מרתו ישאו גלי הריחוק רכים ומתמרסים דבר אחר, ואם כי
הכח יתוסף בקרבו, כ"כ איננו יכול להתהפך לצלצל מלא שמחה,
כי אם חציו יתכרבל בעצב, והעצב הזה יספוג לתוכו הדמעות
העומדות בעיני המשורר גם בעת שנאמין כי צבות הן ומתאמצות
להשתפך לתונת-עולמים של תקופות שלמות, שנבזרים נפלו על
במותיהם, ולא השינו את אשר הפצו.

כנורו של המשורר מחויב להשמיע לנו סוד שיח תעופות-
כחות ושאיפות נאורות, או יתפוס לבב אלה הרוצים להנות משני
הצדדים, מהאמנות וממפעליות, אם כי המשורר בעצמו יסבול עייף,
ויחוש כאלו הולך במסלול צר שסללו בצלע הר שופע לעמק
גדול. יען הפעולה האמתית של האמן מתעבת את ההנשמה
המאוסה. המשורר רוצה לעמוד בקיומו ובשחרורו — ששחרר את
עצמו — יחיד ופנו, מבלי יגעו אחרים בו, והדברים שעושים
מעצמותו ומאישיותו, כבר חדלו להיות דברים השייכים אליו,
בעלים נפרשים מנבעולי שושנה מתפירת...

אבל הנאונים איננה נזקקה לבעליה. כמו שהיו
איננו קנינו של הגובר, והמשורר האמתי הוא כמנהל חברה של
מניות. הכל קונים אותן, והכל מרוויחים מהן לפי המספר והסכום
שקנו, ועליו מוטל החוב לעבוד, כי תלושי-המניות ישולמו במועדן.
מהשושנים המצוירות בידי אמן נפלא, לא נכיר הקוצים
בהם קרע האמן ידיו ופציעו, עד שבא למדרגה הזאת...
עזריאל.

מן היער.

מאת

י. שמינבערג

(א) הגאולה והתמורה.

הגשר עשה חוזה עם החתול, וימירו חלקת איש ברעהו:
החתול נתן לגשר מאורת עכברים, אשר לו בקצה היער קרוב
לקן הגשר; והגשר נתן לחתול בחלפיו קן תורים ובני יונה,
אשר בחצר, ולקיים את הגאולה והתמורה, הודיעו את הדבר נלוו
לכל היער והיער להיות העכברים והצפרים עתידים.

ואמנם, הבו גדל לבני הצפרים, כי התנהגו את עמם כמדת
היהמים, ויתנו רשיון גם לעכברים הננחים אחרי מלכם לצאת
ממאורתם ולבא בחורי הבית, וגם לתורים הנאמנים עם הגשר —
לצאת אל מלכם.

אין ספק, כי יעזבו העכברים עד מהרה את מקומם, כה
שערו עם היער, ושבו העירה לחסות בצל מלכם.
היום או מחר יעזבו התורים את קנם, החליטו חית הבית,
ובאו להסתופף בגדל מלכם.

אך נפלא הדבר, כי שמחו התורים במלכם החדש, וגם
העכברים הבינו חן ליום התמורה; וביער ובעיר עודם משיחים

ג תהלות הדוב

קרבו ימי מלאים לדוב, ויצא אל יערות הדבש, ויבן לו
מגד הדבורים, ויבא בעדר, וישא משם מכסת כבשים לפי אוכליו;
ואף הקדיש את קרואיו, ויכרה כרה.

ולמלאות סאת שמחתו, יצא לתלות את פני הומיר, כי
יערך שיר הכבוד לליל התקדש חנו ויתנו חית היער את תקפו.
על פני קרואיו יכבד.

ואף אמנם מלא הומיר את בקשתו, וישב למד ולשקול,
לערוך ולחרוץ, למחוק ולתלות, ויצא לו שיר ערוך ושקול:
נפש ונו ודם חם כלב! תנו כבוד לדוב! שירו לו בנעימה, הן
רב ימיו יעברו בתנומה.

מה עשית? השתומם הדוב אשר בא לשמע את שבתו
לעלה ולקלס לקחתיו, והנה חרפת חרף?
הלחרפה לך שנה ותנומה, ענה הומיר בחמו: הן מן
הצאן אשר בעדר ועד הדבורה בכורת — שאל נא את פיהם,
אם לא יאמרו לך: ולואי וישנת כל הימים!

כבר בקדקו חכמים ומצא
לא יכלו עוד כלי מחזיק בקרבה
בשנה ארבה לרשעים:
הנאה להם ולעולם תרוחה!

ד נודע הדבר

ימים ושנים, ימי עמל ושנות לחם עברו לחית היער, ולא
ידעו את הכלב ואת טיבו, שמעו את קול נכחו, ידעו כי בעדר
הוא השוטה, הוא המפקח, ועת ער הנדו, לא יהיו כל פריין
חיות לנשת אל העדר, אך בעיניהם לא ראוהו.
במותו, מצאו את נבלתו בשדה, ויסחבדו אל היער וינתחוהו;
ולתמהון לבבם, מצאו בפיו שני טרף — כוסמי בשר,
אכן נודע הדבר, שני או חבמי היער, ויכתבו בספר לזכרון:
אין ממנים שומר בעדר, אלא אם כן שני טרף בפיו, ומתלעותיו
תהדקנה בשר חי!

בדבר הזה, ונלאים למצא פשר דבר: העל כי עוד לא ידעו
הנתינים את מלכם החדש, או על כי ידעו יותר מדי את נונשם
הישן?

חכמי תבל כבר הגידו:
לו ידע איש אסון רעהו,
כי עתה חבק איש אסונו.
כי עתה אהב נקרלהו.
ובכל זאת הן יש איש כי ימר:
אדון באדון ושכט בשכט:
הוען מאד ידע את שכטו הישן,
או כי האדון התקדש עוד ור הוא לעבדו?

ב מקדם ומאחור

בספר ימות עולם, אשר לאחד היערים, נמצא כתוב, כי
האדיות הקדמונים, אשר שפכו את ממשלתם ביער הזה, אדיות
חסד היו; כי יש אשר נסתרו בסכסס לימים וללילות, ולא
הלעיבו בכל חיה; אף קצצו את צפרניהם, וילינו בנקיון שנים,
ונם נמצא כתוב, כי עם היער בימים ההם — עם מרד ומעל,
מלעיבים במלכם, בועטים במצותיו ולפעמים — גם בצלעותיו.
אם אמת ויציב כל הכתוב בספר, יאבה חוקר הדורות
להוציא משפט, כי אז כמה קשי ערף וזדון לב בעם ההוא,
אשר גם מפני מלכי חסד, אשר כאלה התפצצו וימירו!
ואמנם שתי אלה הקורות — מעשה המיד והסוד הארי נאמנו
מאד, ואין משיל ספק בדבר, אך עוד לא באו לכלל ברור:
מי משתיהן מאוחרת ואיזו — מוקדמת?

פצמים רבות נכרע בקר
לפני עליקה — רפת עקרה,
כלי זכור עוד את המקרים
שלפניה פנו דרך.

אני ידעתי שומר נאמן —
תם ויושר אך יצרהו;
אהב חכם את משירתו
אך שני טרף אין קפידו.
ואנבא על משרהו ועל תמנתו
כי לא יוציא בם את שנתו.

ה' המוכיח

ברעש וברגז עשה הרוח את דרכו ויבא ביער להטיף
ולהשיא עליו תוכחית.
ויאנתו העצים ויעוררו תאניה. וישתחו אלוני חסן את קומתם
ויד התפוח בכפותיו על חוהו על חמאים שהוא חיב, ועל חמא
שהמאו אחרים בצלו.
כמה נשפי השק היו לחרדה כלילה ההוא!
כמה קנים נפלו ארצה ויהרסו.
וכל צפרן לא יהין לנעת במ.
אכן לארך ימים לא תעז עוד כל צפור לחשף עלה מפי
רעותה. לנול נוצה מקן ז' ים!
ובצאתו נשא המוכיח עלים ונוצות למכירה, וגם ריח דם
צרר בכנפיו וילך.

רבים מוכיחים ידעתי החיים
על חשבון של חמאת קהלתם;
ובשוב הקהלה בתשובה שלמה
יהיו על חשבון חמאתם.

ו' מועדי העדר והיער

בין כל ימי החגים, אשר לעדר ואשר ליער, ישנו חג
אחר, אשר יחגגוהו גם פריצי היער ביער, גם הצאן אשר בעדר.
הלא הוא יום זכרון ליבל אבי אהל ומקנה: ישמחו הכבשים
לזכר הרועה הראשון, אשר בעד ספל חלב ומעט צמר שבר להם

כלבים עזי נפש, ויעלו גם הפריצים לשם מי, ששיח ושיג לו
עם צאן וכבשים.
ובכל זאת, לא ביום אחד יבא החג לעדר וליער, ויש,
אשר יעברו ימים רבים בין חג העדר לחג היער; ויש גם אשר
תלד הכשבה ליום חנה, ועד יום אידיהם כבר אכלו הזאבים את
הרץ הנולד.
חיקי הדורות כבר החלו להטיל ספק בסנקסי היער,
ויחשבו למצא שבוש וסרוס בחשבון ימות השנה; אך לאהרונה
נודע, כי אמנם אין נפתל ומשנה בחשבונות העתים, אך בעדר
יהנו את יום לידת הרועה וביער — יום מיתתו.

ואני נפלא אתי, עת ראיתי משטינינו
מפריצים קדושינו אך קמונו.
אך עתה אחזה, עתה אראה, כי נאלתי
ומשפטי ומפטי, ארע ברורי, לא נכזנו
עתה אהבם, עתה ארע, כי נאלתי!
עתה אוכל גם פתרוני תת:
אני נעדין קדושינו את דחי
הם מקדישים את הנערין את המת.

ז' חתול מפנק

אכן רוח עושים בך, אמר החתול לממשל משלים:
מבקר לערב ומיום ליום אך אנדון על לשונך ומות, אפרחים
ועכברים, יונים צפרים, רצח ודם — הכי לא נעל נפש הוא
לשונו בכמו אלה?

ואמנם, תנו כבוד לחתול! אם כי לא ימאס בשר עכברים
ודם צפרים, אך יורע הוא כי דם ועכברים לא לשון נקיה הוא.

אני ידעתי לשון הוקב
בל מלה-תפלה אפר זמר

אך לבבו גם ידעתי —
לב החתול לב הנמר.

ח) אלכסנדר המקדוני.

עמקים ונבעות, ימים ונהרות עבר אלכסנדר מלך מקדון, גם עד קצוי הים ירד. גם עד שערי נן ערן בא. וכל מקום כל פנה בארץ לא נעלם ממנו; אך בכל אלה לא נה רוחו ולא שקטו סערות לבבו: הן מה עמך עכור והיאדמה אדורה, אם גם לארכה ולרחבה תתהלך בה! גם תולעת וזחל עפר יצלוהו לסככה! השמימה, השמימה מי יעלי בין כוכבי שחק ומאורות עולם: מי יתתני לאחוז בכנפות שמש ולשפוך שם ממשלה!

ויצו להביא נשר ארץ כנפים, וירכב עליו; אך קשה ערף בן מרומים זה! מאן הכנע, למתן ורסן ישחק, ימיד גם בשוט, ולא ידע משמעת, או ראה המושל לשוב לפניו לעונך דרך מושלים — רודים בשבט, ויקח שפור ארוך, ויתחב בראשו תור ונוול, וישב על הנשר, וירם את שפורו מעלה לעיני סוסו — בעל הכנפים אל אשר היה רוחו ללכת, הנשר ראה מאכל תאיה ויאבר וידלק אחרי התורים, וכל אשר יוסף לדרך, ורחק ממנו שללו, וכל אשר ירחק שללו יוסף עצמה לדרך. —
ואלכסנדר יעש דרכו, ויראה פני שמש וכוכבי שחק.

הן נשרים קלים נחנו!

נשרים, אחים, עפים מרומ!

נתור שלל ברצוננו.

מזרח, מערב, צפון דרום!

אך השקל — הלאה מעלה

אנה ישאף, אנה יאחז

זה האחו בשפודנו

וברצוננו דרכו יעש!

י. שטיינבערג.

טפוסים גליציים.

מאת

נתן שפרבר

א.

פיבוש רגדיל.

פיבוש רגדיל הוא סרסור דירות, נפו הקלוש כיוך בסחכות מגפיו העקומים והמלואים לא נקו זה עידן ועדנים, כובעו, שהיה כפי הניאה באווה זמן מן הזמנים שחור, מכוסה עתה בשכבת אבק ושומן, עד שלא יוכר צבעו העקרי, פאותי אין לפיבוש מדרני הוא, וקן מסובך מעטר את פניו החורים, שמהם צפות עינים קמות, מביטות באדישות נמורה אל הריקות שלפניו, מצחו הקמט וכפיפת קומתו מספרים ממלחמת קיומו הקשה.

ממחר הסרסור עתה רביתה, מתכוין הוא ומתפתל ורועד בלו מקור נרא, תחת מעילו הקרוע, נושא הוא ככר לחם הקנו בעשר אנורות, מן בקר השכם עמד בשוק ולא השתכר פיוטה, ובשעת הצהרים הופיעה לו ההצלחה, לאה מזכרת תפוחים בקרן זוית של חומת בית הספר יסוד הכרון הירש, בקשה לה דירה חדשה, הסנדלר שאצלו דיה ארבע שנים בתור, שוכרת מן השוכר, הובא לפני שבוע ביתה החולים, וזונתו שאין ידה משנת לשלם שני בתרים וחמשים הלך לחדש, שכר דירה, נאלצה לעזוב את 'המעון' ולא יודעת היא עוד לעצ אופה תנוה, אין שום, בעל בית מיוצה לקבל בדירתו אשה עניה עם שני ילדים חולים, אולם לאה מצאה חיוס דירה, בהשתדלות פיבוש רגדיל

ותסיע שמה, אם ירצה השם את ידו, יהיה ביום השלישי בשעה טובה, הדירה אמנם אינה מן המשובחות, כי בהחדר הקטן כבר גרום חוץ מבעל הדירה, וביב המרובים בלי עין הרע עור שלש משפחות אבל בזול זול המעון, שמונה כתרים לשנה בשעורים נאותים, וזאת לבד די.

אבל הרי זה לא מן עיקר המעשה, העיקר הוא רק לדעת כי סיבוס רגיל השתכר בשעת הצהרים עשר אנורות, שכר סרסרות אצל לאה מוכרת תפוחים ונתן את הכסף בחלת להם שהוא נושא עתה הביתה.

נכנס סיבוס רגיל לחדרו הקטן, שלש על שלשי בקיעי הדלת והחלונות הישנים והרפיים ובדקיהם, סתומים בניר עתונים, הכתלים השחרחוריים מעשן משים ועומדים לנפול וספין ספין מים נושרין מהם, הקרקע היא של המר מרופש, הספון מקורות רקובים ואולי עש אשר לפתע פתאום יבא שבים, בוות אף קר שלא חוסק זה כמה, באמצע החדר עומד שלחן מתנועע ומלוכלך, לפניו ספסל שבור, אצל הכותל משה רעועה בעלת שלש רגלים ולבנות אחדות מסודרות זו על גב זו במקום הרגל הרביעית, אלה, הרחשים של סיבוס רגיל.

קדרות אחדות, קערות וקעריות אחדות אלה, כלי ביתי, על המטה היחידה קש נרקב המעלה אויר מתק, על הקש נמתח שק של תבואה, ועל השק שוככות שתי בנותיו של סיבוס רגיל, הבכירה היא מוכת השחפת זה כמה ושומרת את שק התבן, כלומר המטה, עוד מהסתיו העבר, והצעירה נחלתה זה כשבועים ברלקת הריאה.

דומיה, רק השעול והבעבוע של האחת והאחרות והנניחות של השניה מפריעים את שתיקתהמות בחלול האפל הזה, שבנים טובים, בעצמם עניים מדוכאים, מיפיעים לפיקים במקום שמם זה, ועוזרים בכל מה דאפשר להם, דבורה, אשת השמש דכהכין הגדולה מביאה כמעט בכל יום תה רותה, רוזה ינסה הגלנית הביאה אתמול מיק תפוחי אדמה.

בכמה חשק בכמה, תאווה נמעו העלמות את המרק; איך הבירו תורה לרוזה ינסה! באיזו עינים הבישו עליה!

עתה אוכלת כל משפחת סיבוס רגיל ואף הוא בכלל את חלת הלחם שהביא מן השוק, התיאבון בוער לועסים הם כל לנימה והנה נפתחה הדלת, ועם תכריך כתבים תחת אצילתו ומצנפת הסקידות על ראשו יכנס נוכחיהם, אבל כלעומת שבא כן הלך, אין פה מה לנכות.

זה שנים אחדות חיב סיבוס ארבעה פלורין ושבעים אנורות לפקידותיהם, וביאתו של הנושה בכל פעם לא תגרום לפייבוס כל דאנה ויסורין, אין בביתו מה לחבול...

מחלת האחות הצעירה הולכת וגברה משעה לשעה, לפנות ערב החלה לנוסס, ומיד נפחה נפשה.

שלש שעות שכבה האחות הבכירה המברקלדות יחד עם המתה תחת מכסה אחת.

לסוף באו ארבע נשים והרימו את המתה מחצי ממתה והשכיבוה ברגליה אל הפתח, על האדמה הלחה.

להאחית הבכירה היה עתה מקום פנוי רחב יותר במטתה, היא היה עוד שלשה שבועות בצער נורא ויסורים קשים אחיב הלכה בדרך אחתה.

סיבוס רגיל ואשתו וחמשה ילדיו הקטנים הנותרים החליפו את מעונם לרחוב אחר.

אבל שני מקומם לא שנה את מולם...

זכרו ברבות הימים כל אותן ההלכות וכל אותם חברי בי רב
דחד יומא?

לפי דעתו היה לבעלי התלמוד המין הלכות ואגדות
בקבלה איש מפי איש שלא נודע כבר בימיהם מפי מי יצאו
הדברים הללו. והדבר הזה מובן מאליו, אשר במשך כמה מאות
שנה, שבהן נתיסרו המשנה והתלמוד, אי אפשר שירשם בדיוק
נמדין כל מאמר ומאמר מפי אימיו. בפרט בעניני אגדה, וכן
נמצא כמה מאמרים מסוים שונים במקומות שונים. הרבה הלכות
תלו על פיה שערך לאחר מן הקדמונים, ולכן התירו לעצמם
לומר, איסורן במקום ששני מאמרים של תנא אחד סותרים
זה את זה. כן נמצא הלשון, הלכה פלונית משם פלוני, ומטו
בה משם פלוני, או, זמנין דאמר לה משום פלוני וזמנין דאמר
לה משם פלוני, ואין כאן המקום לברר זאת. והנה נמצאו
הרבה הלכות או מימרות סתומות שלא בא עליהן שם אוסרים
לא בקבלה ולא ע"פ השערה, ואז בחרו להם שם של אחד מבעלי
התלמוד, על פי חוק הפסיכי של שיטתא דלישנא, אשר
לשמו יש יחס אל ההלכה הסתומה הדרושה. כן תלו ההלכה
של, עשויים כמגדלים, ברי יצחק מגדלאה, אשר נקרא באמת
מגדלאה ע"פ מקומו, הכפר מגדלא במחוז גליל, ונודע המקום הזה
על ידי האשה, מרים מגדלאה שבספר הברית החדשה, וכן
ההלכה של, מאי ממל מפיתתא תלו ברי אבא בר ממל, והיותר
נכון שמוצא השם הזה מן המקום, ממל אי (כיד כיס רמז אול
לממלא ראה אותם כלם שחורי הראש, כלומר שמתו בנעוריהם,
ולכן נקראו יוצאי עלי הכהן בשם ממלא אי) והשם דומה מאי
בעל ההלכה של, מוזהם פסולל ברכה (ברכות נ"ג) לא היה ולא
נברא אלא משל היה, ונברא אך ורק למלאות ההלכה הסתומה
הזו, ולכן אמר שם רב נחמן בר יצחק, אנא לא ויאז ולא דלא
ולא וזהמאי ידענא אלא מתניתא ידענא, וכן כשאמרו לר' עקיבא
יתרי בן שלקית העירי וכי השיב להם בן שלקית איני
מכיר, כלומר לא היה ולא נברא.

וכתב בן ננא מובא באבן עזרא אשר נועדיה הנביאה
(נחמיה ל"ג) לא נקראה בן רק בעבור דבריה, נועד על ביה
ד"י ושמה בעצם היה שמעיה בן דליה (נחמיה ו') ועכן בן בנמי

שמות וכנויים בתלמוד

מאת

אברהם לִבְנִסְאָרְט

והרבה הרבה שמות נמצא על דבר הלכותיהם, וכבר
העיר בזה הרב מרדכי בספרו, מכוא התלמוד, לפי דעתו נתנו
להרבה מהתלמידים שמות על שם אחת ההלכות שאמר אותן
התלמיד פעם בביהמ"ד, על זה יעיר על הרבה מקומות בשם
כמו למשל: ר' יצחק מגדלאה אמר והוא שעשויים כמגדלות
(כ"ט כ"ב) וכן ר' זוהמאי אומר בשם שהמוזהם פסול לברכה בן
ירים מוזהמות וכי (ברכות נ"ג), והנה מוצאים אנחנו עוד הרבה
מקומות בשם על דרך הזה, כן מעיד כבר בעל היוחסין על
ר' אלעזר חסמא, אחרי שמביא הטעם על שמו חסמא מויקרא
רבה כ"ז על ששאלוהו דבר ולא ידע להשיב, על שם הכתיב
לא תחסום וכי יאמר עליו בזה הלשון, גם יש לו הלכה
בה סימא בפיק השוכר את הזועלים... כן נמצא (כ"ב ס"ז)
מאי ממל? אי אבא בר ממל מפיתתא... וכן מנימון בנדקי
אינלו ל"ז בנדקי דדובשא (חולין ס"ט), ר' ישמעאל בן
קמחית חפן ד' קבין קמה במלא חפניו (יומא ס"ז), ועוד
ועוד הרבה כיוצא בזה.

והנה אין הדעת סובלת השערה הרב מרדכי, קשה
הדבר להאמין שיקרא איש בשם, על שם הלכה אחת שאמר
בח"ו, והלא ר' יצחק מגדלאה זה אמר הלכות ואגדות בכמה
וכמה מקומות ולמה בח"ו לו שם דוקא על ההלכה של
עשויים כמגדלות? מלבד זאת קשה מאד להאמין כי אמירת
הלכה אחת תעשה רושם עמוק כ"כ בנפשו של התלמוד? ואיך

וכן השמות רבא בר מרסא, אבא גישא, בירא, סירא (ואולי מזה נס השם בן סירא) או ר' פנחס יודפאה או יודפלאה, והיא העיר יודקת, כי קרתא ביונית פול, וכן חוני המעל על שם עירו מנלו (לפי דעת הערוך של ר' צמח מובא ביוחסין), נחום איש נמוז על שם העיר נמוז (עיין לעיל) ועוד, ועוד.

אל תקופת השמות הן שייכים גם רוב השמות אשר בתורה בתלמוד ובימינו אלה, המסמנים כי הן הנולד יהיה מאושר או בעל בת, כהשמות נח, אשר, עזרא טוביה, ורוב השמות שבתורה בנויים על דרך הזה, גם אלה אשר לא בא עליהם הפעם מפורש, ואמרו (ניטן נח) מעשה באשה אתה וצפנת בת פנאל שמה, צפנת שהכל צופן ביסוד, בת פנאל בתו של כהן גדול הנכנס לפני ולפנים... כן נבנה השם נעמי לסמן כי יומתקו לה החיים, וכאשר שדי הימי לה אמה, אל תקראו לי נעמה קראנה לי מרה, וכן אמר ירמיהו, לא פשחור יהיה שמך כי אם סנור מסביב, אשר זה בודאי חנונו של השם, פשחור, על משקל הזה נבנו הרבה שמות לחול כמו סבי, סאביה, סבי עבדא, וסבאי, מזה נבנה גם השם טביומי, שהיה כנוי לרב אשי על רוב מולה עד שאמרו עליו, מימות רבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד (סנהדרין ל"ו), וגם היום נתקיים השם הזה בתמונת יום ט"ב, על דרך זה גם השם בר יומיה כלומר שנולד ביום מולו (חגיגה ה') ואין זה בר בי רב דחד יומא כמו שהחליף היוחסין, אולם השם מניומי הוא מכניס, ומצא (ירוש' ברכות פ"ב ה"ו) בנימן גנוביא הורה משמיה דרב מותר לבעול בתולה בשבת אקפיד שמאל ומית וכו', ואותו המעשה נמצא גם בבבלי (נדה סא) ושם נמצא מנימין קסנאה, וכאשר הערותי כבר לעיל (הובא א' 65) היינו סקקאה היינו גנוביא ששניהם מיני קוצים.

על דרך הזה נבנה בתנ"ך השם אור או אוריה או יאיר, ומה בתלמוד השמות מאיר, נהורא, סבי, (פאבים) ומן השם מאיר נסתעפו הכינויים הרבים מה, מרי, מארי, מריא, מריון, אמירה, ומרימה, והנה אמרנו ומרימר הם

נקרא בדברי הומים א' ב' ד' ע' ב' בן כימי עובר ישראל לשון נופל על לשון, וכן קרא יעבין לאלהי ישראל (דהיא ד') אם בך תברכני לבלתי עצבי, ואמרו (ספרי דברים) מעירני שמים וארץ שחורתי על כל המקומות ואין אלא על שם המאורע... כן נקרא חנן הנח בא על שהחביא עצמו בבית הכסא (תענית כ"ג ואולם בירוש' כתובות פ"ב שהחביא עצמו מן הגדולה) וכן השם חוני המעל על שענ עונה ועל השם נמוז, שנקרא באמת כן על שם מקומו, (נמוז שם מקום מוזר בדברי הימים, ערוך) אנדו בומן מאחד זר של אנדות יפות כי גם הערוך לא ידע מאומה מאנדה זו, כן, חנא ב' שא תקע לחברו (בב' ל"ו) ונקרא איפוא, ב' שא' על מדתו להכות חברו לה, כן השם קטיע בר שלום (ע"י) נקטו שם זה יען שבאותו הענין נזכר כמה פעמים המלה קטיע, האז קיסרא דהוה סני ליהודאי אמר להו לחשובי דמלכותא, מי שעלה לו נימא ברנליו יקטענה ויהיה או יניחה ויצטער, אמרו לו יקטענה ויהיה, אמר להו קטיע בר שלום לא יכלית להו וכו' ועוד קרו לך מלכותא קטיעתא, וכו' נפל על רשיה דערלתיה וקטעה, על דרך הזה תלו כל ההלכות המדברות בזכות הכהנים ברי' ישמעאל שהיה כהן, ואם חדרק בכל שמעותיו תמצא, אשר מלבד כי רובם בתורת כהנים, נוסף על זה עוד, שהוא משתדל להיבנות בזכות הכהנים ולהעמידם בראש ההנהגה, ואין כאן המקום לברר זאת, כן אמרו על רבי, משום דאתי מבית דוד מהפך בזכותיה (שבת נ"ו), ונמצא גם בירושלמי (ביב' פ"ט) איר אלכסנדר ר' עובדא הוה בחד ארכין (שופט) דשמה אלכסנדרוס והוה קאים ודאין חד לסמי, אמר ליה מה שמך? אלכסנדרה, אמר אלכסנדרוס פניי (הציל) לאלכסנדרו...

והרבה כנויים נתנו לבעלי התלמוד על פי מקומם, והיה המנהג הזה נהוג לרוב גם אצל היונים, כן היה ר' יוסי בן דרמסקות באמת אך, איש דמשק' כי תרגום דמשק הוא דרמסקות בתוספת הריש כנהוג בשפה ארמית, ואמר (ילקוט זכריה ס) אני דמשק ויש שם מקום ששמו חדרך, וכן (ספרי יר' דברים) אמר עתידין שערי ירושלים שיניעו עד דמשק.

הננייה חנילאי מתנה (הנקוד שלו מִתְּנָה) מתתיהו.
יונתן, סחורה, והשם סחורה נתרנס בבבל בתמונת השם
זבינא, כמו השם רב דקלא ורב תמרא שהבאתי לעיל, כן
השם טימי שפירושו אוצר ואינו מן תימא. עליהם יש להוסיף
עוד השמות ידידיה, אהבה, אמי (ברומית) פילא (יומנית)
רהימא, חביבא, ועוד כיוצא בהן.

מקום מיוחד וחשוב בחקירת השמות העבריים בכלל, לזקחים
אלה המקושרים יחד עם המושג של אלהות, כהשמות עזריאל
אלקנה, הושע, אליהו, ועוד, וכבר הארכו בזה חכמים
רבים מבני ברית ושאינם בני ברית וחפץ אנכי לציין אך בפרקי
היחס שיש לסוג הזה עם שמות חז"ל, קודם הכל יפלא בעינינו
אשר אלה השמות מועטים המה בתלמוד לפי ערך, בכלל רואים
אנו אשר כבר או עשה פחד ההנהגה אותיות השם, רושם גדול,
על תואר השמות הפרטיים, כן הציגו במקום השם, יהי את המוס
אוי כמו שטאי תמורת שמעיה טבעי תמורת טוביה, אביי
תמורת אביה, נשראי תמורת ותרנום שטריהו, אני מציין
זאת, להורות כי האליף בהשמות הללו נרשמת במבטא בקמץ,
לא כמו שכתב שד"ל שהאליף בשמות זכאיי שטאי נסתרת,
יען שמצא בירושלמי, המשתמש תמיד בלשון קלילא, השמות
הללו בתמונת שמי, זכאי, עיפ רוב הצינו אך אות יוד בלבד
במקום אותיות הוייה, כמו נחמני נחומי תמורת נחמיה,
סמי השמטת אותיות הוייה, נמצא כבר גם בתנ"ך, כן נקרא
המלך אחז, בכתבי האשוריים יחאחז, גם השם יהורם נמצא
לפעמים בתמונת יורם, ואפשר הדבר, על ידי שהיו המלכים
הללו מלכי בעל, לא חפצו אנשי כנסת הגדולה להחשיב שמו של
הקביה אצל שמותם, כי משה קרא להושיע, על ידי רוב אמונתו
ואומץ לבו בדבר המרגלים ומלחמת עמלק, בכונה יהושיע,
לרומם ערכו בעיני העם, בפרט בבבל השמיטו תמיד כל האותיות
הללו, וקראו לבניהם הלל תמורת מהללאל, נתן תמורת יהונתן
(שניהם היו בכלי'ם) אדא תמורת יהודא, אילא תמורת אליהו
אסי, אשי תמורת יוסף, ישעיה יהושיע, לפי דברי
התוס' (יבמות ק"ה) נזר השם אבירן מן אבא יודן, על ידי
שטף של לישנא קלילא, גם ההכרה הפונטית גרמה רבת פעמים

אחד כמו שאבא ורבה הם אחד, אך, כמו שבזמן הקדום כשהיה
התואר רבי נהוג הקשירו המלה רב עם המלה אבא להיות
יחד רבה, כן גם בזמן האחרון, קשירו התואר מר עם השם
אמימר או יימר להיות יחד מרימא, והנה המלה מאיר
כשהיא לעצמה, נראה כתואר לאדם המעלה, כן קראו לר'
מיאשיה על שם חכמתו (עירובין י"ג) וחביאו: מעשה ושלחה
מלכות אצל רבותינו, ואמרה להם שלחו לנו קספלונוס (פנס)
אחד אמרו כמה פניסין יש להם והם מבקשים מאתנו קספלונוס
אחד? כמדומין אנו שאין מבקשים אלא מאיר פנים בתלכה,
שלחו להם את ר' מאיר... (קהיר א'), וכן נקרא ר' נחמיה בתואר
נהוראי כמו שהבאתי לעיל, על דרך זה נבנה גם השם
חייאי להורות כי הבן הזה יהיה בן של קיימא ושל חיים,
כהשם חיים המורגל בעת בינינו, וממנו יבואו גם השמות יחאל
או יוחאי, והשם חייא תינמי בבבל רומית בתואר ביבי
(Vivi) בר אבא... כי כפי הנראה בטאו בימים ההם את הביית
רפויה תמיד, ולכן העירו על ההפסק שבין עשב למלה בשדך
בקריאת שמע, וכן יבוא השם אבא או בא בירושלמי בתמונת
וואי השם אביי יבוא בירושלמי בתמונת ארויא, והמלה
הפקר בבבלי נכתבה בירושלמי הבקרה, כי הברת הביית היתה
קרובה להברת הפ"א הרפויה, וכן המלה אין צדין מן הביבי ריין
יבוא מן ויוואריון מקום מושב היות, ואמרו (מדרש איכה פסקא
היו צריה) ר' יוחנן בן זכאי אמר לאספיוס, ביבי דומינו
אימפרטורי כלומר: יהיה האדון המלך (לפי גרסת הערוך,
ובמדרש שלנו משובש), הרי שפירושו של ביבי הוא חייא,
גם פה נראה כמו אצל השם פפא אשר בבבל תרגמו השמות
יווניות, בעוד שבארץ ישראל בטאו אותם על טהרת הקודש,
ובערוך ערך, ביבי יאמר: בר ביבי, כן נקוד בפיוש רבינו
הננאל ז"ל וכתב היוחסין על זה, רבנו הננאל מנקר ביבי
בצירי וחזיק והערוך בצירי וקמין (?) עכ"ל וכןקוד הערוך
נמצא שם זה בעזרא, אבל העיקר כמו שכתבתי.
אל סוג שמות האלה שייך גם השם חסדא ואמר עליו
רב הונא, חסדא שמך וחסדאין מלך (גיטין ז') וכן השמות
אבא שלום ואימא שלום, ומרא, יוחנן, חנן.

שחפול הויד מהשם. כמו מרי בר איסק תמורת יצחק. עוקב א
תמורת יעקב. עק"ב א תמורת עקביה. חנינא תמורת חנניה.
אושעיא תמורת יהושע. עוד.

והנה רוב השמות בא להם בירושה מאבותיהם. כפי הנהגה
גם היום אצלנו אשר מעמידים את שם על המת החי. בין העמים
הקטולים נפיק המנהג. לתן שם הילד על שם היום שנולד בו.
הפופסטנטים מכנים הילד על שם הסנק. ידיה, מלך, או נכור
מחוינו הקלסטיקים. אנחנו לא נתן השם רק על שם אבותינו.
על ידי זה מתכוין סכום השמות יותר ויותר מדור לדור. מוצאים
אנחנו כבר במדרש (ביר מט) אמר ר' שמואל בר נחמני שמימיהם
של רשעים דומים לכלי קריוס וכו'. כך שמעת מימך אדם קורא
לבנו פיעה. ססרא. סנחריב. אלא אברהם (?) יצחק יעקב.
ראובן. שמעון. וכן אמרו (יומא לח) ושם רשעים ירקב אריא
רקבובית תעלה בשמותם. דלא מסקינן בשמיהו... ולהפיק. נהנו
לאסיק בשם גדולים ואנשי מעשה. כן קראו לכבוד אלכסנדרוס
הגדול. כל הילדים שנולדו בשנת באו לארץ ישראל. בשם
אלכסנדר. (יוסיפין ליהודים) וכן נולדו ששים ילדים בזכותו
של ר' אלעזר ברבי שמעון ונקראו כלם אלעזר על שמו (ב"מ פ"ד)
וכן נקראו שלשת הנרים שנתינו על ידי הלל הזקן בשם הלל
(אד"ן). כן היתה משפחה אחת בירושלם. שמותו בני י"ח שנה.
ואמר להם ר' יוחנן בן זכאי שמא מכני עלי אחס. עסקו בתורה
וחיו, וכן עשו וחיו. ונקראו יוחנן. על שמו (ריה י"ח)
וכן הלך נתן הכבלי לכרמי הים ומלו בניהם כשהם ירוקים ומתו.
אמר להם. המתנו עד שיכלע בהם דמס וחיו. והיו קורין אותם
נתן הכבלי על שמו (שבת קל"ד). ואמרו עוד במדרש (ביר
ל"ו) ר' יוסי אומר. הראשונים על ידי שהיו מכירים את יחוסיהם.
היו מוציאים שמם לשם המורה. אבל אנו שאין אנו מכירים
את יחוסנו. אנו מוצאים לשם אבותינו (ונתנו איפה השם על שם
האבות להכיר היוחסין!) ושבג אומי. הראשונים על ידי שהיו
משמשין ברוח הקודש היו מוציאים לשם המורה. אנו שאין אנו
משתמשין ברוח הקודש. אנו מוציאים לשם אבותינו ע"כ.
והנה ר' שמעון בן גמליאל. אשר ידע היטב את יחוסו.
לא הפיק במעמו של ר' יוסי הנם שבמשפחתו ניכר המנהג של

הוצאת השם על שם האבות ביתר שאת ועו. כן הלך סדר
יחוסו העשרה דורות אשר מן הלל הראשון להלל האחרון בסדר
הזה. הלל. שמעון. גמליאל הזקן. שמעון הנהרג. גמליאל דיבנה שמעון
יהודה (הנשיא). גמליאל. יהודה (נשיאה) הלל. מלבד זה נמצא
בן לרבי בשם שמעון. ובן לר' יהודא נשיאה בשם גמליאל.
ויפלא בעינינו לראות השמות הללו גמליאל יהודה
שמעון מכופלות כמה פעמים. ונמצא (פסחים ק"ג) הוא יוסף
איש היצל. הוא יוסף הכבלי. הוא איסי בן גור אריה. הוא
איסי בן יהודה. הוא איסי בן גמליאל. הוא איסי בן
מהללאל (הלל!) ומה שמו איסי בן עקביה שמי. הרי שיש
שייכות וקירבה לשמות הללו. גמליאל ויהודה. (השם
גור אריה הוא כנוי ליהודא. על שם הכתוב. גור אריה יהודה).
והזעם שנקרא איסי בן עקביה בכל השמות הללו. הוא כי
להיותם קרובים זה לזה נקרא פעם בשם זה ופעם בזה. כמו
שהוריתי על השם זבינא-סחורה. תמרא-דקלא. ועוד (גם השם
עוקבא או עקביה מורגל מאד במשפחת בית דור. וכן נקראו
רבים מראשי הגולה בבבל...) וכתב המהרש"א על זה. לא ידעינן
למה היו לאבותיו כל השמות הללו. וכיוצא בזה במשה ויתרו
באו כלם לדרשה. עכ"ל. ובתשובת הגאונים (הלכות קטנית ח"ב
סימן ש"ח) נאמר. כי מפני השמה היו משנים שם אבותם כשברחו
ממקום למקום. אולם העיקר לפי דעתי כמו שכתבתי. אולם היחס
שבין השמות הללו. צריך עוד באור והארה.

ועתה. במשפחת בית רבי. נמצא עוד אחות לר' יהודא
נשיאה בתואר יהודינא (ירוש' נויר פיג היא) ומונבל השם
הזה עם השם יהודית. ומוצאים אנו דבר פלא. עוד בן היה
לרבינו הקדוש. בן מופלא ונסתר ששמו יעב"ן. מוזכר בדרך
אריך וזוטא ספיק. ולפי הילקוט (יחזקאל סימן כח) נכנס יעב"ן
זה חי לנן עדן. השם הזה אינו מורגל בתלמוד. אבל אמרו על
פי דרש (תמורה טו) הוא עתניאל הוא יעב"ן ומה שמי. יהודה
אחי שמעון שמו וכאן יש לשאול מדוע בא להם שהיה
שם יעב"ן יהודה אחי שמעון? אבל בלי ספק בא להם זאת על
ידי שטף הלשון והמהשבה. בידעם כי יעב"ן בן רבי. היה שמו
בעצם יהודה. והוא היה באמת אחי שמעון (בן רבי). ובלי

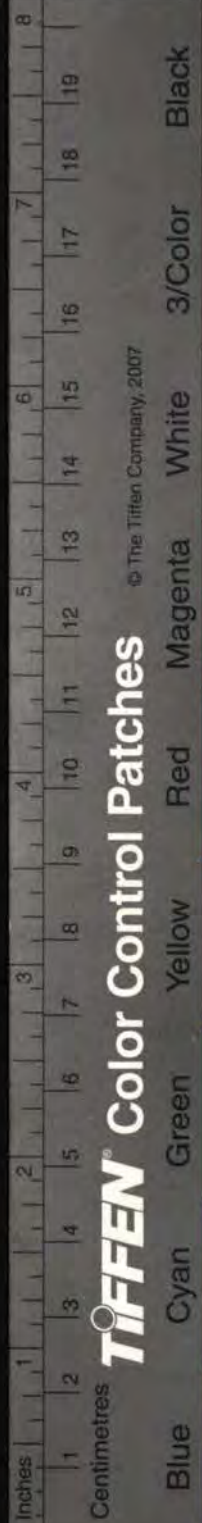

ספק קראוהו יעבץ ולא יהודה יען ששם אביו היה יהודה ולא היו נוהגין לקרא שם הבן על שם אביו החי כמי המנהג עתה. על דרך הוד, נבין עוד מדוע רוב השמות של ספא הם כר אבא, ואלה של אבא הם בר פפא, (כיק, חולין נד, ביט מנ, ברכות מ"ה, נדה פ"ב, שבת ס') ואולי לא נקרא רב בשמו אבא, יען כי גם אביו נקרא אבא, והיה עוד בחיים, ונמצא (ביר לה) יום שמת ר' אבין נולד ר' אבין בריה, יום שמת ר' אושעיא איש טריא, נולד ר' אושעיא בריה... וכן הספירו לרבי חנן דבי נשיאה שלא היה לו בנים, וביום שנולד לו בנו הלך לעולמו, שמחה לתונה נהפכה, ששון ורגון נדבקו, בעת שמחתו נאנת, ביום חגיגתו אבר חגיגו ואסיקו להבן חנן על שם אביו, (מריק כ"ה). מזה נוכל להמציא לנו גם מסקנא היסטורית, כי למשל ריש בן יוחאי נפטר קודם לידת ר' שמעון בן אלעזר נכדו, וכן הורקנוס בנו של ר' אלעזר בן הורקנוס, פרטא בנו של ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול (כתבות ק', ועיין תוס') או ר' עזרא בריה דר' אבטילום שהוא עשירי לריא בן עזריה, שהוא עשירי לעזרא, ועוד כמעט רוב השמות על דרך זה, ומזה העלו אשר גם כלבא שבוע הוא מבני בניו של כלב... (בר צ"ח).

בהשתלשלות התפתחות השמות בישראל, אנו מוצאים סדר זה, ככל תקופת התניך עד עזרא, אנו מוצאים התפתחות הפשוט וטבעית, האב קבע שם לבנו ע"פ רצונו והפצה או בלשון המדרש, הוציאו שמותם על שם המאורע, אולם מימות עזרא ואילך, כשהתנקשו יחד תרבותנו עם התרבות היוונית והפסיטית, קבלה גם התפתחות שמותנו, בהתפתחות שפתנו בכלל, קלוורית של העמים הנזכרים, עד זמן הורדוס, כמעט שלא נמצא אף בין הפרושים שמות עבריים המלכים נקראו בשמות ינאי תמורת יוחנן, הורקנוס ואריסטובל, ובין הפרושים נמצא השמות אנטיגנוס, אבטליון, נתא, ועוד, אחרי זמן הלל, עמדה כנראה איוו התעוררות ותנועה לאומית, והתחילו בארץ ישראל, בפרט בת התלמידים חכמים, ליהרר שמותיהם, מאז נתאמת המאמר ישראל שבחזון לארץ שמותיהם כשמות הגוים (נישין יא) ובירושלמי שם אמר, הא בארץ ישראל לא, בתקופה זו נראה היבנה חכמים

המכונים בשם עברי, ומוצא שם אביהם הוא מהעמים הורים כמו; אלעזר בן חרסום, אלעזר בן פרטא, חנינא בן תרדיון, אלעזר בן תרדא, אלעזר בן אנטיגנוס, אלעזר בן דורדיא, זכריה בן קיטל, זכריה בן אבקיילום, יהודה בן טבאי, אלעזר בן הורקנוס, ועוד לאין מספר, ונמשכה התקופה הזו גם עד ימי האמיראים, אולם בכלל התחילו לטמע שמותיהם בשמות הפיסים והבבלים, ונמצא ביניהם הרבה אשר מוצאם אך מהעמים הללו, כהשמות; סעורס, רכיש, רפס, ועוד. בפרט שמות היהודים שאינם מבני הישיבה, רבם ככלם מוצאם זר לנו, כנודע לכל באי שערי התלמוד, בזמן הנאונים התחילו מחדש לטהר שמותיהם, והשפעת שמות התניך מורגש כבר לעין, בלי ספק חלה בזה יד הקראים, אשר שמותיהם כנויים על מהרת הקודש, מני אז עמדה התפתחות השמות מלדת, ואנחנו נהנים אך מהחונ הצר של השמות שנשארו לנו בירושה מסוף זמן הנאונים, אצל האשכנזים הרחיב מעט החונ בימי הבינים, והרבה שמות נרמנים ושרגונים באו על מחנה ישראל, בפרט שמות הנשים נתרבו אז כמו בכפלים, בעוד אשר להספידים לא נתוספו מאז עד עתה, אף חלק מסוים בשמותם, תכונה עממית מורגשת בחזיון הזה, ונוכל מזה לשפוט גם על חין ערך התנועה והנאון הלאומי בכל דור ודור.

על השפעת מהרת והתקדשות השמות, נוכל לשפוט ממה ששבתו את יוצאי מצרים, שלא שינו את שמותם, כי כידוע הלעיטו תמיד בעלי התלמוד והמדרש חזיונות זמנם, במשלים ומאורעות של הימים הראשונים, ואמרו (ויקיר ל"ב) עולי מצרים לא שנו את שמותם, ראובן ושמעון נחתין, ראובן ושמעון סלקין, שלא היו קורין (לפי הגירסא הנכונה) לראובן רופוס (פירושו אדם, על שם האבן אדם (?) לשמעון לילאנוס ליוסף ליספס, לבנימן אלכסנדר, ואולי יהיו שמעיה ואחיה (סוף פ"ב דתענית) אשר נהרגו ביום טריינוס, ואשר רשוי והמהרשיא מסתפקים מי הם, באמת אך פפוס ולוליאנוס וננרוס במקומם שמעיה (או שמעון) ואביה, ויהיה אביה תמורת פפוס, שפרשו, אבא בלשון יון, ושמעיה תמורת לוליאנוס, כי תיכף אחר זה אמרו שם בנמרא, מה טריינוס? אמרו כשבקש טריינוס

יהונתן או מתתיהו (מערך). כן היה ינאי חנינוס יוחנן ונקראו החיטומים יוחנן וממרא בודר ינוס וימברוס (ציל ממברוס) והביית בא להם על ידי המכטא בימיהם. כן נמצא בהעתקה השבעים השם זמרי ועמרי בתמונת זמברי ועמברי. ושכחים הם השמות טרפון (טרפון) ואלום (יוליום) וסניא (יוספיא) וזנין, אנטיגנוס הירקנוס, אנטיפסידוס, אנריפוס, ומשמות הפסים סעורס אבלט שכור, ועוד. והי' להם שמות פסיים מובהקין, דלא שכיחי ישראל המסקי בשמייהו (ניסין יא) היכי דמי שמות מובהקין? אר' ספא כנון דורמיו, אבודינא (אבירן?) שבתאי, קדרי, באסי, נקיס, אונא, ומשמות הרומים חלבו השמות לוקוס, (לקיש?) ילוים, והנה כל השמות הללו הלכו תיכף לנשיה, כי הי' מאורע שאך הומן נרם אותם, ואך השמות העברים באמת, המה הראו את כח חיותם במלחמת החיים והקיום.

בדבר שמות הנשים, לא אוסיף לדבר הפעם, ואחתום אך בהשקפה כללית, כי שלל השמות של התקופה הוא עלתה הרבה הרבה על השמות של דורינו, ושל כל העמים שבכל דור ודור. כבר מורגש היום גם בין כל העמים האירופים חסרון נכר בשמות מה נאמר אנחנו? העמיתית מורכבת יום יום, ומספר השמות מתמעטים, על ידי השפעת ירושת השמות, נתאבנה התפתחותה לנצח וקשה הדבר לכל אחד מאתנו לנתק מוסרות המסורה והמנהג. אחד היה שדיל, שקרא שם בנו, אורב נר' על שם ספרו שעסק בו בזמן לידתו, נלמד נא ממנו, נביא רוח צה והיים בשפתנו בספרותנו ובשמותנו.

להרונ את פסים ולוליאנוס אחיו בלודקא (אילי מזה נשתבש המלה אחיה) וכו', ולא אדע מה ראה רש"י לכקש את שמעיה זה בזמן הנביאים?

בשנעין בשמות בעלי התלמוד, הכאים להם מכתבי הקדוש נתפלא מאד שלא למצוא בתוכם השמות אברהם, משה, אהרן, וכדומה להם. ואפשר הדבר שבאו להם השמות הללו בכנויים אחרים, כמו, אברומי דצפורי, שמביא הוהין, או תנא אברם הוואה (ניסין נ'), גם השם אהרן נמצא לפעמים (ביק קיט) והשם משה נמצא נ"כ (ביב קעה, ערוכין כ"ג) וגם בכנוי מייא שיה, מיישא, מישון, כן מוצאים אנו כי מוהי' היה כנוי למשה: נדר ב מוהי' דרי זה כנוי לשבועה (נדרים י') כלומר הנדר ב משה דרי כמו שבועה, ושם בנמרא ארשבינ האומר ב מוהי' לא אמר כלום, במומתא (בשבועה) דאמר מוהי' דרי זה כנוי לשבועה, כי המלה משה' לבד היה קדוש בעיניהם מאד, כן אמרו, משה! שפיר קאמרית' כלומר: נשבע אני שדברייך נכונים, (הר"ן וכל המפרשים מנמנמן בדברי רשב"ג ע"ש) ואפשר אשר מטעם קדושתו הוהירו העם לכנות בשמו, כן היה גם השם אברהם גדול בעיניהם, והבריו, מאריה דאברהם, בכלל רואים אנו איך השם משה נשתבש כפי העם עד ל מוהי', וכן המנהג בכל הלשונות, אשר יקמינו שמות הבנים האהובים, לרוב חבתם, עד שאי אפשר עוד להכיר שם השורש שממנו נשתבש שם ההבה (קאענאמע), כן נשתבש מהשם זבולון, אשר לאה אמרה עליו, זבדני אלדים זבד טוב, הכנויים זבדיה וזבירא וזבירא, מן יעקב נשתבשו השמות עקיבא, עקביה, עוקבא, איקא, מהשם יוסף נשתבשו השמות יוסי, יאסין, אסי, יוסטי, יוסתאי, מהשם שמעון נשתבשו השמות שימי, שומני, ועוד, בכלל היה השם שמעון מצוי מאד ביניהם יותר משאר השמות, ולכן סתמו רבות פעמים השם הזה, כיו בר יוחאי, בר נזירא, בן זומא, בן עזאי, בר לקישא, בן ננס, אשר שם כלם היה שמעון, מטעם הזה החליט גם היוחסין אשר שם בר קפרא היה שמעון, כי מוצא אחר אין לו להשערות, מזה נוכל עוד להחזיק בהשערת ש"ה, כי שם נכור ביתר היה שמעון בר כזיבא...

מהשמות של נכריים שהשתמשו בהם ישראל, רובם ככלם הם אך חרנום שם עברי, כהשם תודוס או תודרוס, שפרושים

אפרים מון.

הדרים אשר ישאו בתיכם מכירות זהב, אינם יפים.

הנשי, הגדו סמל של ממשלות רבות, פשוט, יען הוא עושה כלה בצפרים רבות...

החושב, כי ע"י האמת יעלה למעלה, דומה: למי שחושב כי מרומם-התלית ישקוף על פני הכפר.

רוב בני אדם אינם שונאים כל כך את האמת, כמו שאוהבים את השקר!

הפוך איננו מיפה כי"ב לפני נשף-הג, כמו שמבעיר אחרי כלות הנשף...

על הרוב: כסאות הרבנים אין להם מסעדים!

לא מכר מין שושנים, נוכל לשנן מחקים.

ניחוך של אשה, מרעיד לפעמים יותר מאדם של נחש...

אמנם אין אחד יודע למי שלוחין הנעל, אבל הכר יודעים: למי שיכאב ראשו!...

סכלות של חכם, מסוכן הרבה יותר מחכמה של כסיל.

כשם שנוח לסול, כן קשה לקום!

צחוק שנצחק מחמת מכאוב, ידאב לנו יותר מכני שנכבה לפעמים מחמת שמחה ותענוג! חוקר.

הירדן.

ציור מחיי הקראים

מאת

ר. פאהן.

תחלת צמיחת היום. במרום השמים מתפתלות רצועות אדומות לבנות ותכליות כשכבות נוונים, ובאופק היחוק נראים נחשולים של אור לבן-חור. צנוע המראה ומלא חוד וחן, באוויר כמו מרחפים נענועים ושאיפות, זהו מעמד כלה המחכה לקראת החתן - השמש...

הכפר גם עודנו, ובבתים המפוררים הנראים כצומחים בין שדרות אילנות וגדלים אתם, לא נראה תנועה. השורים נועים. הססים צוהלים, הכלבים נובחים, התרנגולים קוראים: כל העוף והבהמה מקדמים ברנשם הטבעי הפשוט את הבוקר היפה ונהדר בוקר של אביב, רק האדם עודנו מנמנם, אף כי שעתו הניעה לקום למחרשתו ולאכרותו.

ומדמדומה של שמש הנוצץ בלפי זכויות החלונות הקטנים ומשתבר לאלפי ניצוצין וננהות, ומנסורה של חמה מתעוררים בני האדם בבתיים הגמוכים המופנים לצד מזרח כמנהג הכפר. ובצאת האדם החוצה להביט למרום ולכון איוו שעה עתה, עומד הוא פרוץ, לא מוסרץ ולא לבוש. אבל בלב תמים ובמוח צלול וזך, בקומו הגדו אדם כמו שהוא בהולדו ובהתלבשו וצאתו לעסוק ביישוב וכחיים, כבר הוא בעל גון ידוע, כבר יצא מתמימותו, ומתפלג לנוצרי, ליהודי או לקראי, אלה בעלי שלשת הדתות דרים בכפר הזה.

ויוצא הנזיר לרחבו של עולם, החוה הצח מטהר את עינו, מכריא את כל חלליו ונקביו, ומלפף את פניו, במנהגו היא מצטלל כנגד פניו ולבו, וברוח שלוח הוא פונה לבהמתו ולחורו, וכא אל ביתי ואכל לשיבע, ויצא לעבודת השרה.

ופתה, היהודי את התיסין של חלונות, מונחיו בשעת מעשה הרוח מספל בזקנו ופאותיו הפורחות, ומודה הוא לבניאו כי עבר לילו בלי פחד ומאורע רע, ורין הוא הביתה כבורח מאוריהקדוש של החיים, מתעטף בשליתו ותפלוו בפניות, מתנועע כקנה ומבקש בקולי קולות, שישתפך עליו אור העליון לכל רמיה איכריו ושניה נידויו.

ויוצא הקראי לפני ביתו, מכיף לימין ושמאל, מברך בהרכנתראש את שכנו, הנזיר תחלה ואת שכנו היהודי לאחרונה. בצפיא טבאי לאיש ואיש כלשוננו, סוקר הוא את הכל בחצרו, ונותן חבן לבהמתו ובקרו, וסר הוא הביתה, לוקח סלית הדומה לאלונגית, ושם על צואיו, הציציות יורדות ותולות לשני צדי החוה, ובשעת תפלה הוא פונה לצד דרום כמתאיש מאור המזח כה יעמוד דומם ולוחש בשפתיו, ומרומם את קולו כישמיע, לשמע ישראל ד' אלהינו ד' אחד...

היום צומת, צמה נפלא שמתכישל לאור השמש, והצמיחה החשאית הנראה רק למעיין בכונה, מעוררת את כל החי לחיות, בבית הקראי מידכי אכרמוכיש קמו משנתם כל בני הבית, הוא כבר התפלל, הוא כבר החליכה את הפירות ותבעיר אש בתור, בתם אסתר — קוראים לה סטעסא — מקלפת תפוחי'אדמה, בנם יהושע, מכנים אותו עשווא — לוכש סיגור'צעני ללכת אל מורו הסנדלר, ושיינצי הקטנה כבת שבע עודה נשענת על המטה ובוכה, מידכי מנסה לפייסה ולשעשעה, הילדת איננה מקבלת פיוסים, עד כי אביה מתרנו ואז היא שותקת, אבל מאחר שבא מידכי בכעס, כועס הוא על הכל, ושפתו — ושינן'תונר משרי — חר בשעת שטף הדבור.

עצלים, הוא קורא, מהרו, מהרו, לעבודה, לעבודה! המעט ישבתם, ונחתם?

לו כבר מאוסה שביתה ארוכה כזאת, שלשום ביום השבת לא עשה מלאכה והיום החוה כל כך איך ומלא ליאות ושוטמנות לעבוד אסור, להשתעשע איראפשר, הנזיר עובד, אין לו פנאי לדבר אתו ולשונ בדירותו, והוא מתבייש כנגדו למה זה עובד הוא שובת, היהודי כשלובש שצ'יימלי יביש כמיוחס, לא כדאי לו לחסיר רנע בשביל קראי, ואף הוא אינו סובל את גדלותו המדומה, ואתמול, ביום ראשון, כל האכרים שוכתים ושוב הוא מתבייש לצאת השרה לעבודתו ושוב הוא הולך בשל, להתרועע את הערלים הנסים אינו יכול — כי מה שעשועם? לשתיית לשכיה ולבא ליד הכאה, שפיכות דמים — דבר חמור האסור לו מן התורה...!

עצלים, הוא מוסיף לצעוק, שני ימים נחתם, ועתה עודכם מתמהמהים, וגרפים לצאת לעבודה!

סוף סוף לוקח מידכי את כלי העבודה ויוצא בלוית אשתו חצני ובתו אסתר אל שדותיו המשתעשעים בנבול הכפר, היחק כמהלך חצי שעה מביתו, גם שיינצי הקטנה הולכת אתם, יראה היא להשאר בעצמה ואוהבת את המיחב הגדול.

בשרה הכל ירוק, הכל מלא לחלוחית, כל הפירות והנרענים שנקברו בעפר, חוננים תחתם בשלחם עשבים ירוקים — צירים צעירים — למרחב האוויר, רק החלו לצמח, לאיג שנות פתיל חיים, והנה יוצא קין ודרדר להציג נבולם וגדולם, וביחיים להם הבעל, האשה והבת ערוגה משתפת, לתלוש ולנכש את הצמחים הפראים העיצרים בעד שנשונם של הזרעים, ויושבת לה שיינצי במורד התלם, מאספת את הקוצים התלושים ומקלעת זרים...

גוראכר עובר במקרה על פניהם.

ד' בעורכם הוא מברך רושנית בנוסדהאכרי.

תורה, יהי ד' גם בעורכם עונים הקראים רושנית.

הנזיר עוצר הליכתו וסיקר לעבודתם, ואומ': הי נפשי,

עובדים אתם בחריצות ואומנות נפלאה כאחד משל:

הקראים נהנים וחצני עונה: וכי מה אנחנו? חלא איננו

יהודים, את התלמוד היהודי מתעבים אנחנו כמוכם, תורתנו —

תורתכם, ורק שנוים קטנים כינינו!

האבר הולך לו. והם מוסיפים לעשות מלאכתם. הקוצים דוקרים את ידיהם וכינתים משוחחים. הקראים אודות האבר הגם המתנאה רק על עבודה שלו...

יהודי עובר במסלה לסחר בכפר.

ד' בעורך ר' מרדכי הוא קורא יהודית.

תורה. יעזר גם לך ד', מצלצלת התשובה, וההר עונה את

ההר.

בקרב היהודי משליך הקראי את מעדרו, שולח ידו ואומר

בהברה ספרדית, שלום עליכם.

עליכם שלום, עונה היהודי בהברתו האשכנזית, שדות

פוריות לך ר' מרדכי, לבשנהיה נעשה איה' עסק לתקופת האסיף

ימים.

לדבריו אלה צוחקת אסתר ולוחשת לאמה בלשונה הקראית:

הוא יהודי נאה, הוא יקנה את תבואתנו כשאנחנו עובדים

ומתניעים...

הקראי עונה להאורה בתמימות הנכרת למעושה: ברכת

ה' ולא אומונתי עושה זאת, מה יאמר הנביא: אל יתהלל העשיר

בעשרו, כי בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי.

זוכר אתה מלה עכרית אף בשדה! אומר היהודי בשחוק,

של רצון והסכמה.

ומה אנחנו? — מתנצל הקראי — אף אני יהודי, בני

אברהם, יצחק ויעקב, אבל איך כתוב: אבותנו חסאו ואינם

ואנחנו עונותיהם סכלנו.

גוכרתי את אביך, רבות סחיתי אחי, הוא היה איש תם

וירא שמים, גם כשדה קרא, תהלים' בשבתו לנוח, ואתה כבר

מנלח את זקנך...

כלנו חושאים... מנגנם הקראי.

היהודי פורד מעליהם והולך לדרכו.

צדיק גדול! מקיים מצות דרבנן, ועובר בכל יום על

מצות התורה... מגיע אחרי מרדכי בראשו, מלנלן ושב

לעבודתו.

ועבירת המשפחה הקראית, עוברת מתלם לתלם, ומברכת

הכל ועל הכל, ככל הסברותם פנים לכאן ולכאן בהכנעה לכל

אדם, כן מלנלנים הם שלא בסניו ולוענים לכל, ומכל דבור ודבור
מבצבץ ומנצנץ הנגוד הנמור שבינם להסביבה, והריקנות
השוממה הממלאה את היותם. — — — — —

הטבע חונן, הדור-הפרחים של ילדות-היורק עבר כימי

הנוער, ודובדבניות יפות מתנועעות על האילנות ומשקיפות

בנענועים, אדומות הן כפני ילדות שהגיע תורן, ושמחות כי

כבר גדלו, נתבשלו ויבאו לזמן ככורן, למועד הזה בא חג

הבכורים או חג השבועות, ממחרת השבת-תמיד חל החג באותו

יום אצל הקראים ככתוב בתורה-היתה התעוררות וצל של

שמחה בבית אברמוביטש, הוא בעצמו לבש בגדי יום ופניו

השוממים כמו נהרו מעט, אשתו הנצי לבשה את שמלות

התנוחה המונחות בארנו ומשמשות רק לעתים רחוקות, הבת

אסתר לבשה שמלה חדשה, מחסון חדש, ותף לנמרי, לחייה

המלאות וענולות, האדומות-שעופות, כמו קבלו ברכ החדש, ומכנה

נוה העב הוחן בזריות, הבן עשוא, שוליא דסנדלה, כמו נבה

ויגדל הרבה במעילו וכוכעו החדשים, אף שיינצי הקסנה נחנה

לסרוק את ראשה לכבוד יום ופניה התחדשו.

והולכת המשפחה אפי, יד יד אוחות, סדור-תפלה, ומטיילת

בהנאה לאורך הכפר בדרך המלך לבא עירה האליטש הקרובה.

שיירות, שיירות אכרים ואכרות, בחורים ובתולות, נפשות בהן,

נראות הן בתלבשתן הססגויות כננה וזהר הקשת, שלל צבעים

דוקרים את העין, בתור נגוד נראה נון לבושי הקראים בשחרירותם

במחאה עזה, בתלבשתם נראה תמיד נמיה חזקה לצבע הכהה.

וכאשר הנוף מתעטף במראה שחיה, כן מעוטפה הנשמה המדולדלת

צאלים אכלים ושוממים...

מרדכי פוגש במיודעיו האכרים ושולח ידו לברכם, הנצי

מנענעה בראשה לכל אכרה ואכרה, ואסתר הולכת לה במין גדלות

של עלמה ושולחת מבט לאחר או לשני מן הבח רים הרוטינים.

שבעי רצון הם מהגם זה, יען חל הוא ביום ראשון לשבוע, ובה

יש להם חגיגות, עם נרי הכפר, אינם צריכים להתבייש רק

אדרכא חוננים אתם יחד. —

כה מטיילים הם אל העיר, מתנענעים הם תמיד שמה, אל

החוב הקראית, ששם דרים בני-אמונתם בקבוץ אחד, ואשר שם

הסנדלר בא ככר באירוסין, והאחים? בעלי מומים... הלאה
תנשא?... זה נכון, זה נכה רגלים, ולזה מום אחר...

איהחלוק בהרכבת-ההרס השוטף זה מאית שנים בעורקי
בני העדה הזאת נורם לבטלה, לכליון, כי כבר מלא תעודתו,
ולכן רב לפי הערך מספר בעלי-המומים בין הקראים האלה.

ואסתר מעמיקה לחשוב, הלב כואב ומתפקע, ונוכרת היא
באותה רגע את וואסיל הרס ונכוח המבטיחה אהבה בכל עת
מצא, לו מרגשת היא נפיה נמצאת, אבל וואסיל עומד שם... בין
אלה שאין להם חלק בתורה... ואסור הוא לה...

ברגע זו מעוררה ממחשבותיה הקול האדיר שהתפיץ שם
למטה, די הוא האלהים! —

ושב מרדכי ובני ביתו לעת צהרים אל דירתו, בלכתם דרך
העיר מתביישם הם מפני היהודים העושים יום זה חול, עדי כואם
אל הכפר, ושוב פוגשים בס שיירות האכרים, ועל פני כלם שמחה
העיבית נכז, זה חגם-איכלים ושותים ושמחים ומתהללים
לוחש מרדכי באוני אשתו, אסתר מתקנאת בצנעה בכל מעשיו
הנעדים והנערות, ומרגשת את עצמה נלמדה ובורדה כי שום נער
אכר לא יתרועע לה, הם חיים — ואנחנו... מרמות היא לעשווא
אחיה.

אכר שכור בא וקורא: הנה הכלב הקראי הולך! באותה
רגע נראה פתאום וואסיל ומבקשו: יהודי, אנא, מה חוב לך
אדם זה? הלא קראי הוא, עוד נע מיהודי? חורק השבור שיניו
ומתנועע לכל עבר, אנא יהודי, הנה לו, הקראי הוא נוצרי לעתיד,
ובהאיר די עיניו יהיה כמוני.

משפחת אברמוביטש איננה מחכה לשמוע הדברים עד
כלותם, רק נעלמה תיבה, אכן וואסיל הולך אחריהם ומשונם.

באי נא לטייל מעט? הוא מבקש מאסתר.

לכן... מרשה מרדכי לבתו מאי-יכולת להשיב פני

הרב ריבו.

וגם עשווא ילך אתנו... משלמת אסתר את רעיון הוריה —

והולכים הדורים אל ביתם להתכוין כדי, פנותם, והולכים

הבנים אל המרחב להגות מזוי החיים-החורנים.

מקלט הקראיות: בית כנסתם, וכבא מדכי אל הקדש פנימה
כורע הוא על ברכיו, ואחרי קומו יעמוד לו על מקומו בראש
מורה, וישען על אחד הספסלים הנכונים, הוא לא ישב, הלילה,
ישבו הזקנים שאינם יכולים לעמוד, אבל הוא — עוד כחו אתו
להתפלל מעומד, ועומד אצלו גם בנו עשווא, בדומיה, מוריד
עיניו אל הסדור, ומעלעל בו, ומתאספים כל בני הקהלה המצערה
ועומדים בלי נוע איש איש על מקומו, ועולה החכם לפני
ארון-הקדש בתור שליח-צבור לנצח על התפלה, הזקנים-בעלי
זקן ופאות — מעותים את פניהם והמלים יוצאות משברון לב,
האבוכים — מהם בעלי זקן עשוי ומהם מנולחים כליל-מתחילים
ומסיימים בקול רם אך מוכני את התפלות, והבחורים הצעירים
קוראים מעט את תפלתם ומדלנים מעט, בשלחם מכמים שם
לעזרת הנשים...

והקולות כנקרעים מיליל הרוח או כנהמת אפיונים מושלכים
מן הקן, תועים בחלל הבית כיתומים שאינם מלוכשים ואינם
מסורקים, והנרות הדולקים במנורות התלויות, מפצים אור-חור
המאבין כל שרטוט שעל פני המתפללים, רק כשפותחים את
הארון ומסיעים את ספר התורה, אל האלמיר (בלשונם רוכן),
מיד עומדים כלם ברעדה, ומעשרות השפתם מתפיץ קול אדיר,
קול צעקה מתוך צער, שלש פעמים: די הוא האלהים! —

וכעלות הנצי לעזרת הנשים, לוקחת היא גם את בתה אסתר
אתה, כבר איננה ילדה וצריכה לדעת מה, ועומדות הנה אצל
אחד החלונות ומביטות למטה אל הנכרים, וחנצי מתפללת התפלות
העבריות האירמוניות לה, ומסדרת כלבה את כל בקשותיה מלפני
רבנו של עולם, ואסתר אף היא מניעה שפתיה לכבוד די אלה
ישראל! בלי שום כונה, ועיניה תועות בין הנכרים, כבר התפתח
הציץ ויהי לפיה מנוול המחכה לדבורה מוצצת את מתיקותו
ומתנה אתו אהבים, ומחשבות זרות באות ומפריעות מנוחת נפשה;
מה תכליתה פה בקרב בני עדתה? מה עתידה, ולמי תחיה
לאשה? שמה עומדים כל צעירי העדה, וככל אופן אינה יכולה
למצא ביניהם את זונה, שם נשען ליאונוביטש שבא הביתה
לכבוד החג, הוא סטודנט ובה לא יבחר, ואף הוא איננה מבקשת
כלל גדולות, באיצקא לא תוכל לבחור-יען היא דודתו, יעקביצי

שני ימים של שביתה ממיתה — הוא מתאונן — בטלה עצלות, ליאות, שממון, שעמום קרוב לשנעון... ואסתר קמה גם היא משנתה כמו נכוכה כי בלילה על משכבה לוחמת היא תדיר מלחמה קשה עם היצר. ויוצאת היא עם הוריה לעבודת השדה בין הצמחים הרעננים. הכל גדל ומתבשל, והיא הולכת ומתדלדלת...

מדי שבת בשבתו יושבת משפחת אברמוביטש ומקיימת את השבת בבית, ובכל יום ראשון היא מתראה לבושה דרך בחיין. בשני הימים האלה מרדכי מפקח מתוך בטלה, ואשתו מתנמנמת מאי-מעשה, כח החיים הנחנקים שבהם דוחה אותם ומביאם לידי שעמום ושסמון.

בנם עשוע הולך לו כיום שבת אל הרחוב הקראית ומבלה שם את היום, וביום הראשון מתחבר הוא לרעיו הסנדלרים הרוטינים ועושה כל מעשיהם וזולתי השתיה המאוסה לו. אסתר היה חיי-משנה קודש וחול, ביום השבת היא קראית אמתית, תשמור המצוה כפי 'סבלי-הירושה' שלמדוה, ושואלת לפעמים את הציניקה וראינה מן שכנתה המזונת היהודית, וקוראה בדחמדה למען תדע מהות התורה הזאת, וככל הוסיפה לקרוא ולעמוק, מתרבים נענועיה לדת-אל מסיני, ומתנחמת על הבדידות והדחיה שבהיה...

וביום הראשון היא יוצאת לפני גדר ביתה, וכבר מחכה לה וואסיל, ולבה דופק למראהו, ודמה החם מתחיל לרתוח, ויש שהיא חפצה לברוח מאתו אבל איננה יכולה.

ולואסיל הגם יש עינים מלככות ושפתים דברניות, הוא מתאר לה כי רק למאמינים בנוצרי יש עולם הבא, ורק למודים באמונתו יש חיים בעולם הזה, אסתר מודה לו בסיה על כל דבריו, אבל בעסקי לבה מתקוממת התנגדות נמרצת.

הולכת את ומתנונת בתור קראית... צר לי עליך ככה הוא מתחיל, היא יודעת כי אמת הדבר, אמת ברורה, והוא מוסיף: 'וזה כי תכירי את דתנו ובאת אל הכומר... הוא יביאך בכרית האמונה האמתית... ואז נחונ את חתונתנו...'

הכל כה יפה, כה נעים ומלכך, עתיד של אהבה ושל חייר משפחה, והאב? והאם? והבושה של כל המשפחה, של כל העדה? תורתנו אמת... מוחה ראשה כנגד רגשות-לבה הבאים ברגע של חולשה, ותיכף תמצא איוו סבה להפסיק את השיחה ולעזוב את וואסיל.

ובהגיע יום שני לשבוע וקם מרדכי להעיר את בני ביתו לעבודה.

איתה העצם במתנה, ויאמר: הלא את העצם בקשת כי לולא זאת. מה המריצך להכניס ראשך בין שני ? כלום צערו ננע עד לבכך ?
זוהי הלך מחשבות הואב

הלכה בידועה היא שעשו שונא ליעקב. . . מתאמצים לבקש תרוצים להמקרים המעציבים שקרו לאחננו בימים האחרונים. כאלו כל המקרים לאמתלאות הם צייכים. משתדלים למצוא התירים, סבות, מעשים, גורמים למקרה שאינו צריך לשעם כלל, בעליה הבריית חייבים. הציונים חייבים, החשכים שבאומה חייבים, הביוקרטיה חייבת, ויטה חייב, ועוד, ועוד. . . ההלכה ברורה, מזרשת וידועה והם בקשו חשבונות רבים. . .

הידועה של כביכול, אינה מחיבת את בחירתו, גם הידועה של האדם אינה מחיבת את בחירתו. . .

ישראל הוא באמת עם תליתא, ובכן יש לו שלשה פרצופים, פרצופו, והפרצוף שמראה ליהודי נמך ממנו, ופרצוף שמראה לאינו יהודי, שלשה מיני רביים יש לו, רבני רוח בעולם הנשמות, רבני דת ודין ורבנים מעשים, שלש שפות לו, עברית, יהודית ושפת מדינתו, שלש מדינות לו, אחת שהוא דר בה, אחת במזרח ואחת בממלכת השמים, שלש ירושלים לו, אחת בליסא, אחת בארץ ישראל ואחת למעלה שהיא מכונה כנגד ירושלים דלמטה.

החוש המשולש הזה, מנתקו לרסיסי רסיסים.

הספר והסיף ירדו כרוכים, הכבר והסיף ירדו כרוכים, אבל הספר והכבר לא נכרכו עדיין להכם ישראל, ואף על פי שחכמת אומות העולם תעשה לפעמים לפיה חילבת, אבל חכמת ישראל תעשה לכל היותר קידום לחפור בה.

דרך ארץ.

קטעים

יהודי הנצח... כל העמים, כל השפות שרשמו להם את סמלו ואפיו כסממנים וגונים שונים, אולם את חוג פעולתו צמצמו אך בו, במזלו, בעלובתו וכאומללת; גם אנחנו מצוירים לנו יהודי נצחי, בתואר - אליהו, אלהו עלה עם החומר שלו השמימה, וישיב אל עררו לעת מצוא, נודד הוא בין החיים, פה ילמד את רב ענן ושאר החכמים תורה, פה ישתעבד לעבד בשביל איש חסיד שהיה, ימצא מציאות לעניים בשעת דחק, יעשה שלום בין איש לאשתו, ותעודתו, לישב ולתריץ כל קושיא ואבעיא ולהשיב לב אבות אל בנים.
זוהי נצחיותו של יהודי הנצחי.

* *

אמר נאמדה האשכנזי: תפנות האדם נבראה לשנוא, ומצאה לה השנאה מקום לחול על - היהודי... ומה יעשו היהודים בעצמם ? הם שונאים יהודי גליציה, ויהודי גליציה ? ירדפו ויתפייסו זה מזה...

יש לפניו שתי דרכים אחת של אש ואחת של שלג, ילך בשל אש יכזה ברותחין, בשל שלג נלקה בצונן, כיצד יעשה ? יכזה בחמין וילקה בצונן ויחקור אחר מוצא הדרכים הללו.

מה היא היסטוריה ? הריסה ובנין, חרבות ומבצרים, יאוש והתנברות, פגרים והיים - והחיים יודעים גם הם שימותו...

מעשה כואב, שנתחבה לו עצם כנרוננו, באה חסידה אחת והוציאה העצם בהרמומה וכשבאה על שכרה, נתן לה הואב

Im Leben nie wieder die Gelegenheit

650 Stück um fl. 1,90

Eine prachtvoll vergold. Präcisions-Uhr, genau
 gehend mit 3-jähr. Garantie sammt passender Kette,
 1 moderne seidene Herren-Gravatie 3 Stück ff.
 Sacktücher 1 reiz Herrenring mit imit. Edelstein,
 1 prachtv. Lederportemonnaie, 1 prachtv. Taschen-
 Toiletspiegel, 1 Paar Manschettenknöpfe 3 Brust-
 Knöpfe, 3te Dougle-Gold Patentschloss, 1 Prima
 Nickel-Schreibzeug, 1 herziges Bildar-Album ent-
 haltend 36 Bilder die schönsten der Welt, 1 eleg.
 Pariser Damen-Broche (Nehheit) 1 Paar Boutons
 von Simili-Brillantstein, sehr theuerhend, 3 juw-
 Gegenstände grosse Heiterkeit für Jung und alt,
 20 wichtige Correspondenz-Gegenstände u. noch
 550 Stück diverse Gegenstände, im Hause unent-
 behrlich, alles zusammen mit der Uhr die allein
 das Geld werth ist, kostet nur fl. 1.90 Versandt
 gegen Nachnahme oder voraus Geldeinsendung
 durch das Schweizer-General-Uhren-Vertratlud
 Krakau, P. Fach 40 Bei Abnahme von 2 Garni-
 turen wird ein englisches Rasirmesser gratis
 beige-packt, N. B. Für nicht 3ssendes Geld retour.

[illegible]

פדיון פדא דעצעפט ק. 20

ADOLF WEBER chemiker in BUDWEIS
Schmeykalg. 19 St.

המחברים מתבקשים לשלוח לנו ספריהם
ויתבקרו בהידרן.

החתומים שלא שלמו לנו עד עתה.
מתבקשים לשלוח לנו דמי החתימה תכף.

"המעורר" יוסיפ כסדר ובדיוק בכל חדש. מחירו
לחצי שנה 3 כתרims. — — —

האדריסה למשלוח הכסף בגליציה:

Dr. B. Feldmann, Kalusz, Galizien

האדרסה של המעורר:

לענני הידקציה: J. CH. Brenner.
לכל ענני הארמינסטציה: J. Radler
48 Mile End Road, London E.

מלון אשכנזי - עברי (Deutsch Hebr. Wörterbuch)
מאת דה. מ. מארנעל. 883 עמודים בפורמט
גדול וניר ודפוס יפה ומשבת.

המלון הזה הוא אחד ומיוחד במינו, מכיל כל אוצר המלים
האשכנזי עם כל המכשאים המלאכותיים מכל המדעים, המלים
העבריות לוקחו מכל הספרות העברית העתיקה והחדשה, ונס
מאלה שהתחדשו בעת האחרונה. מלבד כל אלה נמצא בראש
המלון, מכובד בחקירת הלשון העברית והתפתחותה ובמסו, נספחות
המחזיקות עפי סדר איב כל המלים המחדשות עם הערות
מדעיות, המלמד, המתלמד וביחוד הבא לתרגם איה מאמר או
ספר אשכנזי יכול להשתמש במלון הזה כאוסף יותר בטוח, כי
הכנסו בתוכו כל הבטויים מכל הספרות האשכנזיות, הכתבים
ובלשנים מפסמים מעידים שלא בא עדיין כבשם הזה, מחירו
20 קראנען, בכריכה האלב-פראנץ 23 קראנען, חוברות למבחן
55 העללער, להשינו אצל כל מוסד וביחוד אצל המחבר
Rabbiner Dr. M. Margel, Požega (Slavonien-)

II. Неш

literarisch-wissenschaftliche
MONATSSCHRIFT

JÄHRLICHES ABOONNEMENT 6 K. EINZELHEFTE 50 Hal.
 Adresse: „HAJARDEN“ Stentslau, Ringplatz.

Stanislav im März 1906.

Lemberg, 1906.
Druck von E. Salat.

